

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет соціальних наук та соціальних технологій

Кафедра соціології

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь—бакалавр

на тему:

«Порівняльний аналіз ціннісних орієнтацій українців на основі масиву World Values Survey 2020р.»

Виконала: студентка 4-го

року навчання

спеціальності 054 «Соціологія»

Бабюк Владислава Олександрівна

Наукова керівниця: Мальцева К.С.

Кандидат філософських наук, доктор філософії, доцент

Рецензент:

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою «_____»

Секретар ЕК: _____

«___» _____ 2021 р.

Київ—2021

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	4
<i>Розділ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження ціннісних орієнтацій</i>	9
1.1. Теоретичні підходи до формування ціннісних орієнтацій	9
1.2. Дослідження ціннісних орієнтацій української молоді вітчизняними і закордонними науковцями	13
1.3. Вплив пандемії Covid-19 на формування соціальної реальності.....	19
Висновки розділу.....	23
<i>Розділ 2. Порівняльний аналіз ціннісних орієнтацій</i>	24
2.1. Загальний опис дослідження.....	24
2.1.1. Вибірка	25
2.1.2. Обґрунтування предикторів	26
2.2. Ціннісні орієнтації українців	27
2.2.1. Блок про-матеріалістичних цінностей.....	27
2.2.2. Внутрішній та зовнішній локус контролю та поняття успіху.....	34
2.2.3. Ціннісні орієнтації та соціальний клас.....	35
2.2.4. Відчуття безпеки	40
Висновки розділу.....	52
Висновки	55
Список використаних джерел	57

ДОДАТОК А. Таблиці і діаграми

ВСТУП

У сучасному постіндустріальному світі настільки багато процесів, таких як глобалізація, процеси модернізації, віртуалізація життя, інформатизація, що це зумовлює і актуалізує потребу у дослідженні динаміки цінностей різних соціальних спільнот та ролі ціннісних орієнтацій у процесі адаптації індивідів до соціальних трансформацій. Зараз ми стикаємось з впливом медіа середовища на сприйняття індивідом соціальної реальності; “процес глобалізації, який з'явився як відповідь на зростаючі глобальні виклики” (Сіденко, 2014, с.7) сам став одним з найбільших викликів для людства, провокуючи зрушення в політичному, соціальному, економічному, ідеологічному аспектах життя. Доктор економічних наук, Сіденко Володимир, у 2014 році зазначав, що на той момент найбільше на структурні зміни у світовій системі вплинула економічна криза 2008-2009 років. Для нас зараз такою масштабною і значущою подією є пандемія COVID-19, яка змусила всіх без винятку змінювати своє ставлення до мобільності в межах власного міста і країн загалом, модернізувати спосіб працювати віддалено, вчитись взаємодіяти з членами свого домогосподарства, і адаптуватись до всіх викликів, які з'явилися водночас.

Вірус The SARS-CoV-2 змусив нас підвищити рівень віртуалізації нашого життя, перевівши в онлайн форму не лише пасивний відпочинок (перегляд фільмів і серіалів), а й роботу, навчання, спілкування з родичами і друзями, і навіть такі побутові речі як, покупка одягу та оплата комунальних послуг. В свою чергу, віртуалізація опосередковано могла підвищити схильність людей до ескапізму, який Ж. Бодрійяр характеризував як схильність до втечі від реальності. Крайньою формою ескапізму є самогубство (Бодійяр, 2000, як цит. у Новохатько, 2012, с.98), але ми говоримо про такі форми ескапізму як небажання спілкуватись з оточуючими, відповідати на повідомлення друзів, родичів в месенджерах,

телефонувати або відписувати на пошті колегам чи викладачам. Віртуальне життя повністю замінило реальне життя на декілька місяців під час жорсткого локдауну, що спричинило перенавантаження цієї форми активності. Якщо раніше активне використання соціальних мереж пов'язували з втратою інтересу до реального світу і бажанням створити собі певний образ, наприклад, в Instagram, то зараз віртуальний простір став єдиним простором для взаємодій і комунікації з іншими людьми. Також віртуалізацію і глобалізацію пов'язують з появою неоднозначних соціальних орієнтирів через динамічність і полікультурність суспільства. Люди не будують довгострокових цілей і навіть бояться, уникають цього, і, цитуючи британського соціолога Зігмунда Баумана, “це не боязнь непристосованих – це нездатність пристосуватися, не жах, викликаний порушенням заборон, а терор повної свободи. Це не вимоги, що перевищують можливості особистості, а безладні дії в марних пошуках надійного і безперервного шляху” (Бауман, 2005, як цит. У Новохатько, 2018). Перенесення таких процесів, як громадський та політичний активізм, в площину інтернету має неоднозначний характер. З одного боку, соціальні мережі зараз є одним з значимих механізмів поширення інформації та формування не стільки громадської думки, скільки ставлення до певної особи/явища/ процесу. Відповідно, коли ми поширюємо у власній стрічці Instagram чи Facebook допис є відчуття активності, причетності до громадських процесів (Pullman, D. & Zarzeczny, A. & Picard, A, 2013, с.1-9). Але активізм, побудований на слабких зв'язках (а спілкування в мережі часто базується не на особистому контакті, з людьми яких ви не зустрічались) не так часто призводить до активізації високого рівня людей офлайн (Gladwell, 2010, с.42-46).” Як це могла відобразитись на установках людей і їх самопочутті, можливо ще рано, але цей вплив варто вивчати.

Окрім того, соціально-демографічні, економічні, технологічні реалії змінюють контекст людської життєдіяльності, що має зв'язок зі

становлення індивіда та його уявлення про себе. Дослідження цінностей в суспільстві немає сенсу без розгляду економічних, політичних контекстів, які формують нашу соціальну реальність. З точки зору соціального конструктивізму, реальність не є незмінною, вона не є генералізована і єдина для всіх, суспільство здатне по-різному сприймати та інтерпретувати події по-різному. (Гусак, 2011, с.108-114). З точки зору феноменологів, наші знання про оточуючий світ складається з конструктів, які представляють собою набір абстракцій, ідеалізацій, узагальнень, формалізацій. І якби людина не намагалась, ми сприймаємо лише певні аспекти реальності, які є релевантними для нашої повсякденної діяльності. Те, як люди формують своє ставлення до явищ і подій ґрунтується на колишньому досвіді самої людини, батьків або наставників, вчителів, тобто тих хто є значим, згідно з Шюцом (Шюц, 2004). Стосовно соціальних реальностей, які можуть різнитись - кожен знаходиться в індивідуальній біографічно обумовленій ситуації, що якраз означає наявність різного досвіду, виходячи з якого ми формуємо свої уявлення про світ. Ідеалізація взаємозаміщення: моя реальність, сприйняття і переконання залишаються такими ж, як були, навіть якщо поміняти мене місцями з іншою людиною. В своїй кваліфікаційній роботі я хочу відслідкувати тенденції у цінностях українців, що зафіксовано у масиві даних WVS-2020, та, зокрема, перевірити, як будуть змінюватись про-матеріалістичні цінності в залежності від того, яке фінансове становище займатиме людина, який рівень освіти вона має, до якого економічного класу себе відносить, до якої вікової категорії належить.

Оскільки соціологи розглядають людство як групи, які пов'язані між собою системою відносин і мають налагоджену, інституційну систему взаємодій, то можна говорити про існування цінностей, які характерні для певних груп (етнічних, економічних класів, наприклад) та категорій (наприклад, вікових). Розуміючи цінності груп та категорій, ми можемо

говорити про ціннісні профілі цих груп, і по-перше, аналізувати як ті чи інші явища в державі і світі впливають на індивіда, по-друге, які тенденції є у представники певної спільноти чи категорії себе в суспільстві як наслідок поведінку людей та груп, в які вони об'єднуються.

Метою мого дослідження є встановити цінності українців станом на 2020 рік і те, які зовнішні чинники (наприклад, війна на Сході) та внутрішні чинники (вік, фінансове становище домогосподарства, суб'єктивне відчуття класової належності, рівень освіти) мають зв'язок з їх формуванням.

Об'єктом мого дослідження є доросле населення України всіх областей віком від 18 років, а *предметом* – цінності та ціннісні орієнтації (зокрема, про-матеріалістичні та ціннісні орієнтації, які є бажаними для виховання у дітей).

Перед собою я виділяю наступні *завдання*:

1. Розглянути теоретико-методологічні підходи до вивчення ціннісних орієнтацій індивідів;
2. Узагальнити висновки з попередніх досліджень ціннісних орієнтацій українців, наявні в опублікованих працях українських та закордонних дослідників;
3. Визначити як в закордонних дослідженнях та українських публікаціях визначають вплив пандемії на цінності;
4. Визначити економічні ціннісні орієнтації українців станом на 2020 рік;
5. Виокремити значимі змінні, які мають вплив на формування ціннісних орієнтацій українців;

6. З'ясувати чи є залежність між цінностями, які дорослі хочуть виховати у дітей та їх соціальним класом.

Гіпотези

- На формування ціннісних орієнтацій економічного характеру впливає стать та вікова категорія.
- На формування ціннісних орієнтацій економічного характеру впливає рівень забезпеченості, рівень освіти та суб'єктивне відчуття класової належності.
- Цінності, які людина вважає за важливе виховати у дітей залежить від соціального класу. (базуючись на дослідженнях Мелвіна Кона)
- В українців цінність Безпеки переважає над цінністю Самостійності.
- Є позитивний зв'язок між тим що люди вважають запорукою успіху і внутрішнім локусом контролю

В дослідженні використаний кількісницький підхід, зокрема аналіз вторинних даних- масиву World Values Survey 2020. Загальна вибірка складає 1289 респондентів і є репрезентативною для України. Виконаний регресійний та кореляційний аналіз, порівняння середніх.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ

1.1. Теоретичні підходи до конструювання ціннісних орієнтацій.

Дослідження цінностей та ціннісних орієнтацій є фокусом уваги різних дисциплін, для яких цей концепт може визначатись через різні детермінанти і трактується з певними відмінностями в психології, соціології, політології, філософії та педагогіці. В соціологічній науці фокус уваги направлений на вивчення того як формуються ціннісні орієнтації у індивідів на мікрорівні та в суспільстві на макрорівні; як моральні установки, уявлення, переконання на етапі первинної соціалізації (коли головну роль виконує родина) та вторинної соціалізації (коли ЗМІ, оточення переймає головну роль) через соціальну взаємодію засвоюються індивідами. Берн підкреслює, що наші переконання і стійкі уявлення індивіди не продукують самотійно, вони лише їх переймають їх у значимих інших (Берн, 2001, с.47; Бабюк, 2020, с.3). Окрім цього, для соціологів важливим є ще й те, які є механізми поширення цінностей, тенденції є в їх відтворенні і формуванні не в період соціалізації, а під впливом соціально-політичних, громадських явищ чи подій в державі та/або світі.

“Цінності є за визначенням преференційними (адже цінності різняться за своєю важливістю для індивіда) і можуть бути ієрархічно організованими за критерієм преференції. Організація цінностей утворює певне системне ціле, що визначає ту чи іншу конфігурацію цінностей (Schwartz, 2012, с.3-4) В соціологічних дослідженнях ціннісні орієнтації розуміються як нематеріальні сутності і можуть концептуалізуватись у вигляді ідей. Ці ідеї можуть формувати узгоджені системи цінностей, бути індивідуально ієрархізованими (проранжованими за важливістю) в свідомості кожного окремого індивіда, таким чином визначаючи ймовірність запуску (чи утримання від) тої чи іншої його поведінки” (Бабюк, 2020, стр.3-4).

В 70-тих роках Мілтон Рокіч запропонував підхід до вивчення цінностей, поділяючи їх на 2 класи : цінності мети і цінності- інструменти. Цінності першого порядку відповідають за те, що є важливим для індивіда в перспективі всього його життя, наприклад життєві принципи, або установки “сім’я важливіша за роботу чи кар’єру” чи “відчуття свободи важливіша ніж схвалення моїх дій оточенням”. Цінності другого порядку- цілі засоби – є тими установками, якими користується індивід в повсякденному житті. Перша категорія носить назву термінальних цінностей (визнання оточуючими як отримання поваги; ефективність як розширення своєї освіти, світогляду, інтелектуальний розвиток; благополуччя інших), друга категорія - інструментальні цінності наприклад, вихованість як володіння гарними манерами, незалежність як вміння примати самостійно рішення) (Рокіч, 2009, стр.26). Він також наголошував на тому, що цінності це не є продуктом освідомленої розумової чи іншої діяльності індивіда, вони сприймаються індивідом на культурному та соціальному рівнях, відштовхуючись від того що є бажаним в соціумі, і психологічних механізмів, бо кожен індивід перебуває в своїй життєво обумовленій ситуації (Романюк, 2011, стр. 334). Інші характеристики цінностей як концепції в соціологічній науці було описано А. Роузом: цінності можуть бути усвідомлені індивідом чи неусвідомленими, тобто імпліцитними чи неімпліцитними; цінності переймаються індивідами, засвоюються через те що транслюється ззовні; індивід є водночас тією структурою яка сприймає цінності назовні, і водночас тим хто їх поширює; носій цінностей може мати цінності, які конфліктують між собою; не всі цінності мають однакову силу на поведінку людини (Любенко & Мальцева, 2018, с.13).

Цінності як детермінанти трансформацій у суспільстві. Трансформація політичних цінностей може відбутися в розвинених індустріальних суспільствах. Ця трансформація може змінювати основні пріоритети цінностей для поколінь в результаті зміни умов при яких відбувалась соціалізація індивіда, а в свою чергу зміни цінностей та пріоритетів у представників нових поколінь може призвести

до зміни довгострокових тенденцій у політичних партіях. Люди переслідують різні цілі в ієрархічному порядку - приділяючи максимум уваги тим речам, які, на їхню думку, є найважливішими незадоволеними потребами на даний момент, іншими словами- гіпотеза ціннісної значущості того, чого не вистачає. Прикладом може слугувати піраміда Маслоу з наступною інтерпретацією: чим нижчий рівень потреб, тим менш забезпечений рівень життя людина мала. Якщо людина прагне задовольнити мінімальні потреби, лише фізіологічні, це означає що людина зазнала харчової, матеріальної, економічної депривації. Згідно з Маслоу, у індивіда мета може виражати як щось матеріальне, так і символічне, від бажання володіти певною фізичною річчю як символом певного статусу до бажання бути визнаним або коханим. В дитинстві кожна дитина переживає ситуації, які стосуються обмежень різних видів її потреб. В книзі “Мотивація та особистість” американський психолог говорить про те, що діти, які постійно відчують любов і турботу батьків, у яких сформовано базове почуття довіри до світу, легко переносять випадки депривації, дисциплінуючий режим, покарання і тощо, вони не сприймають це як фундаментальну загрозу своїм головним, базовим потребам і цілям (Маслоу, 2009, стр.130-132). Пріоритет до матеріальної складової, фінансового збагачення буде проявлятися у тих поколінь, які переживали злидні, були обмежені в речах першої необхідності.

В історії українського народу ілюстрацією цього можуть бути покоління, народжені приблизно в проміжку 1910-1942р., тобто ті хто переживали Голодомори 1932-33 та 1946-47 років, і у яких була економічна депривація, зокрема її харчовий підвид. Результатом цього стали звички відкладати “на чорний день”, поведінка яка виражалась в прислів'ях “хліб усьому голова”, “не поїси- зі столу не вийдеш”; для мешканців тих областей, які були занесені до “чорних дошок” (вид репресій, який полягав в тому що вивозились продукти харчування, припинялись поставки їжі, вилучення хлібу та припинення помолу зерна, заборона виїздити (Папакін, 2013, стр.560-562), тощо) хліб почав мати сакральний, статусний сенс (Маслюк, 2010, стр.19). Це перекликається з Р. Інглехартом, зокрема з його гіпотезою ціннісної значущості,

коли свідомість індивіда буде спрямована на отримання чи досягнення того, чого йому бракувало (Інглехарт, 1997, с.7-8). Американський соціолог і політолог теж трактував це як те, що у індивід переважатимуть матеріалістичні цінності, як наприклад стабільне фінансове становище, якщо на етапах соціалізації він/вона переживав економічні обмеження, нестабільне фінансове становище домогосподарства, тощо (Бабюк, 2020). Паралельно з цим, у всіх суспільствах був історичний період, коли метою людства було виживання, і це сприяло згуртовуванню, підпорядкуванню авторитетам, підтримці солідарності, і формуванню відповідних цінностей конформності та рівності. Проте коли для певного суспільства досягається достатній прожитковий рівень і економічна безпека досягнута, люди поступово переносять увагу на більш глобальні питання, які стосуються не індивідуальних потреб, а потреб безпеки на загальнодержавному та загальнолюдській безпеки. Часто в дослідженнях використовують поняття “міжгенераційного лагу”- покоління людей, у яких змішаний тип ціннісних орієнтацій, що поєднує в собі як риси матеріалістичного, так і постматеріалістичного світогляду. На даному етапі Україну відносять до країни зі змішаним типом цінностей, так як є прошарок людей у котрих більше виражені посматеріалістичні цінності, чисельнішим є частка людей за змішаним типом, зменшується частка людей у яких яскраво виражені матеріалістичні цінності (Пивоварова & Хляпатура, 2015, стр. 97-104).

Ще одним підходом до вивчення ціннісних орієнтацій в контексті вивчення і класифікування самих культур є методика нідерландського соціолога Герта Хофстеде, який описує національні культури використовуючи 6 атрибутів: дистанціювання від влади- уникання невизначеності, індивідуалізм- колективізм, орієнтація довгострокова- орієнтація короткотривала, маскулінність- фемінність, стриманість- напористість, задоволення потреб і бажань (Хофстеде, 2014, стр. 18). Дистанціювання влади трактується як те, наскільки широко делеговані права організаціям, наскільки мешканці певних громад можуть об’єднуватись і вирішувати питання. Індивідуальність чи

колективність вивчає переважають індивідуалістичні цілі чи групові, сфокусованість на власному “я” чи на колективному “ми”. В колективних суспільствах переважають міцні взаємозв’язки між індивідами, а в індивідуалістських суспільствах ці зв’язки мають слабку силу. При цьому країни, у яких превалює індивідуалізм, відносяться до більш багатих і забезпечених (Колонтай, 1999, стр.3) Для культур фемінного чи маскулінного типу характеризується як повага взаємовідносин, зацікавленість в поліпшенні якості життя чи суперництво, цілеспрямованість. Уникання невизначеності трактується як реакція на незнайомі, не типічні ситуації, наприклад, коли люди або толерантно ставляться до інших точок зору сприймають це як загрозу; недопущення до порушення чи створення нових традицій. Орієнтація на довгострокову чи короткострокову перспективу є наполегливість в досягненні цілей або схильність до традицій, виконання соціальних зобов'язань, високий тиск бюрократизації (Хофстеде, 2014, с. 40-42).

1.2 Дослідження ціннісних орієнтацій українців вітчизняними і закордонними науковцями

Вплив цінностей досліджують з метою проаналізувати, наприклад, як особистий досвід індивіда (фінансове становище домогосподарства, умови життя, переїзд та імміграція, місце народження, сімейний статус батьків, соціальний клас батьків, мова спілкування та тощо) впливає на пріоритетну ієрархію цінностей для індивіда, на його політичну ідентифікацію; як впливає розміщення, місце люди в соціальній ієрархії (освітній рівень, вік, стать, професійне становище) на формування ціннісних орієнтації (Schwartz, 1992, с.3). Цінності спотворюють (в нейтральному розуміння цього слова) сприйняття дійсності, і для того щоб компенсувати це, необхідно усвідомлювати і наявність цінностей, і те як вони впливають. “Розуміючи цінності соціальних груп, соціологи можуть сформулювати ціннісні профілі людей, як наслідок поведінку

людей. На мікрорівні можна вивчати, як ціннісні профілі тих чи інших груп визначають на індивідуальний вибір в політичних преференціях, в питаннях екології, і так далі. На макрорівні типово вивчається, як ціннісні профілі національних спільнот корелюють освітню, економічну, політичну, політику охорони здоров'я. Важливість вивчення цієї теми полягає у розуміння функцій та механізму впливу цінностей на різні сфери соціального життя” (Бабюк, 2020, с.4-5).

Серед дослідників, які вивчали вплив та зв'язок між соціальними структурами суспільства і особистістю був американський соціолог Мелвін Кон, працюючи в напрямку соціології особистості (соціологічній соціальній психології). Він був один з перших вчених, хто на науковому рівні в соціологічному вимірі і трактуванні задачі почав вивчати взаємозв'язок соціального класу батьків та виховання дітей. На думку Кона, поняття соціального класу корисним тим, що воно є більш комплексним, ніж поняття рівня освіти та професії, але демонструє як вказані змінні створюють відмінні умови життя і соціальне розшарування як результат. Відповідно до різних умов життя буде різне бачення світу, з соціологічної точки зору- відмінне осмислення соціальної реальності, того що вважають правильним, бажаним, пріоритетним і навпаки. В соціологічних дослідженнях, про які пише Мелвін Кон поняття соціальний класу поділяється на людей, які займаються некваліфікованою фізичною працею- нижчий клас; тих хто мають спеціалізацію в фізичній праці- робітничий клас; “білокомірцеві працівники”- представники середнього класу; “еліта”- прошарок, який відрізняється не лише професійною діяльністю, а ще й походженням та накопиченим значним економічним капіталом (Хмелько & Оксамитна, 2013, стр.36-41). Варто зазначити про недоліки такого поділу: по-перше, і про це зазначає і сам Кон, середній клас не є гомогенним, по-друге, зараз діяльність “білих комірців” є частково замінена роботою техніки і значною мірою відбулась фемінізація рутинної білокомірцевої роботи, по-третє, як зазначає Бродська та Оксамитна, зараз поділ на класи розбивається об

пострадянські реалії, в межах яких є розрив між уявленою та реальною належністю до соціальної спільноти. Якщо використовувати поняття класу як індекс, який поєднує рівень освіти, кваліфікацію та професійне заняття, то в сучасних реаліях рівень освіти може не відповідати позиції індивіда на професійній драбині. Згідно зі звіту та дослідження молоді в 2017 році, 79% молоді здобувають вищу освіту і проте наявність диплому бакалавра чи магістра не є запорукою ні вдалого працевлаштування (яке б відповідало навичкам і кваліфікаціям), ні задоволеності роботодавців (Гайдай & Зарембо, 2017, с. 71;). Одна з проблем вищої освіти і працевлаштування молоді -це складнощі влаштуватись на посаду, позицію яка не була б нижчою за твої кваліфікаційні навички, отримані у ВНЗ, через що часто освітній рівень не відповідає очікуваному рівню доходу і професійному статусу (Репко & Руда, 2017). Якщо з освітою ситуація є більш-менш окресленою, то з суб'єктивним відчуттям класової належності в українському суспільстві ситуація доволі неоднозначна. Як зазначає центр Разумкова в дослідженні “Середній клас в Україні: уявлення і реалії”, “поділ соціальних груп на емпіричні та аналітичні можна вважати умовним, так як в сучасному соціумі важко знайти соціальні групи, які виникли б абсолютно природнім шляхом, без втручання теоретичних та ідеологічних концепцій та уявлень” (Центр Разумкова & Пищуліна & Міщенко, 2016, с.12). Згідно з висновків цього дослідження, нестабільна економічна ситуація в країні (високий рівень інфляції в 1992 році, розширення тіньової економіки в 90-тих, економічна криза 2008-2009, кризові процеси 2013-2014 років рр. і девальвація), є одним з чинників, які не дозволяють утворитись стабільному прошарку середнього класу (Юрчишин, 2014, с.3-20;). Серед класичних ознак середнього класу є стабільний дохід, через який забезпечується достатньо високий рівень життя, високий рівень життя та робота, яка відповідає отриманій кваліфікації. Порівнюючи професії, які складають середній клас на Заході і в Україні, виявлені значні розбіжності: в інших країнах середній клас представлений такими професіями як адвокати, лікарі, викладачі, менеджери середньої ланки, а в нашому суспільстві згідно з майновою ознакою, середній клас представляють

працівники мас-медіа, чиновники, юристи та менеджери інофірм, розважальних закладів, салонів краси та фітнес-клубів. У розвинених капіталістичних суспільствах прошарок середнього класу є найбільш чисельним (55-75%), і згідно з тезою книги “Капіталістична революція” австрійського соціолога, представника соціального конструктивізму, Пітера Бергера, ці індивіди, чий професії стосуються виробництва та розподілу знання у символічних формах, утворюють клас носіїв знання (Бродська & Оксамитна, 2001, с. 48). В ідеальній реальності саме представники середнього класу є прошарком суспільства, який виступає як нормативний взірець, маючи ідейні установки і тими хто відтворює позитивні соціальні практики і контролює їх виконання, і проблема полягає в тому що переважна більшість представників перерахованих вище професій не виконують цю функцію (Центр Разумкова & Пищуліна & Міщенко, 2016, с.257).

Повертаючись до виховання дітей і передачі цінностей, то Мелвін Кон описує те що батьки з середнього класу шукають експертної думки при вихованні : більше читають книг, журналів про дітей, шукають порад у знайомих, лікарів, вчителів, на відміну від батьків робочого класу, які дотримуються відомих їм методів взаємодії з дітьми. Що ж стосується виховання певних рис характеру та цінностей, то є декілька досліджень (дослідження Евеліни Дюваль 1946 року, наприклад), які підтверджують відмінність між середнім та робочим класом.

Згідно з Шаломом Шварцом, є 10 мотиваційних складових: Універсалізм, Доброта; Традиція та Конформність, Безпека; Влада, Досягнення; Гедонізм, Стимуляція, Самостійність; вони утворюють 4 полюси, і кожному є протилежна вісь, так наприклад, Консерватизму протистоїть Відкритість змінам, а Самотрансцендентності - Самовдосконалення. Цінності які є бажаними для представників середнього та нижчого/ робочого класів знаходяться на протилежних полюсах. В своїх роботах і Дюваль, і Кон, приходять до висновку що цінності батьків робітничого та нижчого класу сфокусовані на вихованні рис направлених на те, що Шварц називає Добротою і Конформністю: охайність,

слухняність, повагу до старших і батьків, акуратність, батьки-представники середнього класу вважають за потрібне виховати в дітях - бажання вчитись, любов та довіру по відношенню до батьків, вміння відчувати себе щасливим, співчуття, бажання бути здоровими та заможними, допитливість, самоконтроль. Використовуючи класифікацію ціннісних орієнтацій Шварца, бажані риси для середнього класу- радше мотиваційна складова направлена на Досягнення (успіх, амбіції) та Самостійність (творчість, свобода). Узагальнюючи ці риси, можна сказати що для батьків важливо аби дитина вміла аналізувати мотиви своїх вчинків, свої почуття, і найголовніше- вміння керувати собою. Пояснення такої диференціації Мелвіна Кона полягає в особливостях класової роботи: представники робітничого класу мають справу радше з речами, ніж з людьми, а робота представників середнього класу характеризується скоріше міжособистісними стосунками. До того ж, для ефективності роботи представникам середнього класу важливо бути самостійністю, бо це залежить від власних заслуг, від власної кваліфікації, мотивації та амбіції, креативності. Для представників нижчого і робочого класу для того щоб бути ефективним в роботі важливіше вміння працювати в команді, дотримуватись вказівок, слідувати протоколу/ алгоритму, які встановлені були не ним, а керівництвом (Хмелько & Оксамитна, 2013, стр.36-41). Батьки можуть несвідомо вважати що дитина матиме той само фах, що і вони, відповідно ті риси і цінності які важливі для них, бути розвинені і у дітей.

Вивчення та усвідомлення цінностей переважної більшості громадян, ціннісної парадигми в якому формується суспільно-політичний дискурс є важливим інструментом. Так само як підприємці і виробники вивчають потреби споживачів перед випуском продукту, там само політичні діячі вивчають ціннісну систему цільової аудиторії, продумуючи політичні програми і стратегії. Ціннісні орієнтації суспільства формують і визначають мотиваційно-сміслову систему координат для особистості. Прикладом може слугувати моніторинг Київського Міського Інституту Соціології та геополітичних орієнтацій українців,

де у респондентів визначають готовність і бажання вступити в ЄС та НАТО або до Митного Союзу. Загалом, станом на лютий 2020 року за вступ до ЄС проголосувало би 51,6% відсотків українців, а 26% були б проти, 22,4%- не визначились. Порівнюючи з вереснем 2017 року, частка людей які підтримують вступ до Європейського Союзу зменшилась, тоді “за” відмітили 77%. А от вступ до Митного Союзу з Росією, Білоруссю та Казахстаном більшість українців не підтримує: за вступ до нього проголосували б лише 22 % респондентів в 2017 році і 23% в лютому 2019 року. Говорячи про відмінності в геополітичних орієнтаціях, то значимим предиктором є регіон: західний (переважає частка тих, хто проголосували б за вступ до ЄС- 69% та НАТО – 60%) і центральний (переважає частка тих, хто проголосували б за вступ до ЄС- 57% та НАТО – 53%), південний (за вступ до ЄС проголосувало б 40%,проти вступу до ЄС проголосувало б 37%, проти вступу до НАТО – 49%), східний(більшість населення проти вступу до ЄС- 50%, проти вступу до НАТО- 62%) (КМІС, 2020; КМІС 2017). Вважається, що суспільство яке має єдину систему цінностей, можна вважати стабільним, без загрози розколу, і це є сприятливим показником розвитку держави (Михальченко, 2013,стр.62). В межах Української держави вчені говорять про різну класифікацію ідентичностей і відповідно культурні, ціннісні відмінності, але умовно українське суспільство можна розділити на дві відмінні ідентичності- українську та російську.

Що стосується України і матеріалістичних чи пост-матеріалістичних ціннісних орієнтацій, то цінності та культурне поле українського суспільства характеризує суперечливий, неоднозначний і сповільнений перехід від пострадянських орієнтацій у сферах розвитку державної та політичної системи, економіки, міжособистісних відносин, правової сфери тощо. Порівнюючи результати України з іншими країнами Європи і не тільки, можна прослідковувати послідовність формування цінностей і ціннісних орієнтацій суспільств, культурні виміри. Українська держава залишається найближчою до групи європейських православних країн, таких як Болгарія та Румунія. Водночас

вона випереджає ці країни за багатьма показниками світських та раціональних цінностей та цінностей самовираження. Україна чітко проголосила європейський шлях розвитку, але, відповідно до отриманих емпіричних даних в дослідженні 2020 року, система норм та цінностей є однією з перешкод, якщо порівнювати з країнами Європейського Союзу. (Shurenkova, Kostiuchenko & Pavlova, D. & et al., 2020., стр. 77-80).

1.3 Вплив пандемії Covid-19 на формування соціальної реальності

Наприкінці 2019- початку 2020 року з'явився і почав поширюватись новий штам вірусу китайського походження, якого не існувало раніше- коронавірус або 2019-nCoV, пов'язаний із тим же сімейством вірусів, що і гостра респіраторна вірусна інфекція (ГРВІ) та деякі типи звичайної застуди. Вперше за довгий час люди заговорили про вірус, який розповсюджувався настільки ж швидко як іспанка в 1918 році (перехворів кожен третій в світі), і був би настільки ж небезпечним. Хоча в 2009 людство стикнулось з вірусом A(H1N1), який також називають "свинним грипом" або "мексиканським", його наслідки були значно менше, і фактично його вплив на організм був співрозмірним зі звичайним грипом (DeNoon, 2010). В березні 2020 Україна ввела карантин, а через декілька тижнів закрилась на повний локдаун. На той час публічний дискурс циркулював у кількох напрямках: недовіра населення до Всесвітньої організації з охорони здоров'я, до ЗМІ і влади загалом, які стверджували що з'явився новий генوم вірусу, який становить загрозу для життя; економічні умови в яких опинились соціально незахищені верстви населення, звільнення/скорочення робочих місць; повне припинення роботи малого, середнього та великого бізнесів; поширення фейків щодо лікування в соціальних мережах. Щодо останнього, то згідно з новин BBC, поширення чуток мало значний негативний вплив на суспільство загалом: приймання препаратів, зокрема гідроксихлорохіну, який клінічно випробовували ВОЗ, проте який в кращому випадку не допомагав, а в гіршому випадку підвищували ймовірність захворіти чи навіть мали летальний вихід; лікування алкоголем – в кінці квітня нараховувалось 800 жертв такого підходу;

порушення громадського порядку, підпали та змови, організовані через споживання фейкових конспірологічних теорій змов/частково через несприятливу економічну ситуацію, в якій опинились певні верстви населення; конфлікти на расовому підґрунті до мешканців Азії та Китаю (Спрінг, 2020).

Про останнє свідчить рух в соціальних мережах, який зародився під гаслом #ImNotAVirus від осіб, які мали азіатське походження. Є випадки в історії, коли поширення інфекційних хвороб пов'язували з мобільністю, яку здійснювали іммігранти, і відповідно це може призводити до появи/ актуалізації неприязні до цих людей, що в соціологічному контексті означає стигматизацію людей певної національності як носіїв грипу/інфекції. Антиміграційні настрої існували вже декілька років, зокрема через кризу міграції, яка почалась в 2015 році, і на фоні вже існуючої атмосфери анти-азіатські, анти-китайські настрої зростали швидко з появою вірусу. В США були зафіксовані випадки злочинів на ґрунті ненависті, в Сінгапурі люди підписували петицію, яка мала б заборонити в'їзд громадянам Китаю до країни, був запущений хештег в соціальних мережах #ChineseDontCometo – “китайці не приходьте”. В травні 2020 року, використовуючи програми Python і TextBlob, двома науковцями з соціологічних та комп'ютерних наук було проаналізовано використання і ефект використання хештегів #migrantsontheroad, #ImNotAVirus. Результати дослідження свідчать про те, що хештеги обох спрямувань: і ті, що пропагували антимігрантські настрої, і ті що виступали на захист азіатів отримали позитивну відповідь. Хештег #imnotavirus отримав підтримку великої кількості населення та привернув увагу до солідарності. Тоді, у випадках хештегів #calais та #migrantsontheroad, промігрантська активність також служила для інформування та мобілізації користувачів Twitter для допомоги мігрантам. Соціальні мережі є майданчиком у формуванні соціальних відносин, поширень дискурсів і нав'язування певних позицій та орієнтацій (Aydemir & Akyol, 2020, с.2-8).

Передбачення закордонних дослідників стосовно впливу пандемії коронавірусу виглядає приблизно наступним чином:

1. Поширення або зменшення індивідуалізму. На початку люди могли відчувати по-перше, залежність від дій один одного в плані дотримання карантинних норм і рекомендацій Всесвітньої Організації з Охорони Здоров'я / Міністерства Охорони Здоров'я. До того ж хочеться сподіватись, що відбулось переосмислення важливості роботи і професії лікарів. З іншого боку, коли більшість людей опинились фактично без доходу і субсидій від держави, це могло сприяти тому що індивіди менше будуть довірять/ очікувати на соціальну підтримку держави, і більше на власну діяльність, відповідальність. Навколо єдиної і спільної загрози-Covid-19 може відбутись як об'єднання, але на етапі який відбувається з лютого-березня 2021, а саме розподіл вакцин в державах першого та третього світів, може спалахнути дискурс про соціальну нерівність (POLITICO MAGAZINE, 2020);

2. Формування більш-менш уніфікованого, дуже схожого способу життя у індивідів;

3. Зміна в ставленні до здоров'я, зміна того що люди включають в це поняття. Через постійне знаходження з близькими людьми на одній чітко визначеній і обмеженій території почастишали міжособистісні конфлікти, через складнощі дотримуватись робочого графіку вдома і неможливість психологічної перезагрузки шляхом активного дозвілля люди почали частіше говорити психологічне здоров'я як окрему складову здорового способу життя. Відбувалась актуалізація таких практик як медитації, йога з метою покращення власного психологічного благополуччя;

4. Збільшення запиту в розвитку науки/ data science- врешті-решт, більша кількість населення розуміли що карантинні обмеження є скоріше превентивними заходами, і медичні протоколи реагування у випадку зараження вірусом є скоріше усуненням симптомів, аніж їх лікуванням;

5. Встановлення щільніших зв'язків з сім'єю. Економічне благополуччя всіх верств населення погіршилось з початком епідемії, і що

стосується молоді, часто проживання окремо від батьків в орендованих квартирах чи іншому місті втратило свою актуальність через припинення навчання у ВНЗ і перехід в онлайн формат;

6. Переважна взаємодія між людьми відбуватиметься онлайн. Одна з неочевидних діяльностей, яка теж перейшла в розряд онлайн-релігійні практики: святкування єврейського Седеру в Zoom, неможливість для мусульман відбутися молитву під час Рамадану в храмі, святкування Пасхи в колі виключно тих, хто представляє власне домогосподарство та інші практики, які були заборонені/ рекомендовані до відтворення в домашніх умовах. Інша гіпотеза стосується “здорового” споживання соціальних мереж: використання нових можливостей проходити нові курси, прочитати книжки на які не було часу, послухати безкоштовно концерти, які співаки влаштовували як трансляції в Instagram та Youtube. Через деякий короткий час, коли відбулась мінімальне звикання і адаптування до нових умов, карантин і локдаун перестали сприйматись як “унікальний час для можливостей”. Більше того, відбувається масове перевантаження соціальними мережами і спілкуванням онлайн з партнерами в особистих відносинах, родичами, друзями, колегами і керівництвом. Людина як соціальна істота не вкрай сприятливо переносить, і надмірне використання соціальних мереж має шанси перерости в новий прояв ескапізму.

7. Зменшення особистого простору. Це відбувається завдяки тому ж онлайн взаємодії, коли дім перестав виконувати функцію простору для рекреації, і тепер для багатьох є офісом. І всі соціальні мережі почали виконувати функцію платформи для соціальної взаємодії;

8. Зміна/ трансформація соціальних норм та правил.

9. Поглиблення соціальної нерівності. Це може відбутись на підґрунті того, що працівники “білокомірцевої” діяльності, мають змогу підлаштувати свою професійну діяльність під онлайн-формат під час локдауну, і що важко зробити представникам професій фізичної

діяльності. Отже, виходить що у представників певних професій є можливість заробляти і накопичувати заощадження, а у інших така можливість відсутня апріорі (POLITICO MAGAZINE, 2020) .

Висновки розділу

Наукова концепція ціннісних орієнтацій присутній в багатьох галузях соціальних наук, але відрізняється фокусом уваги, трактуванням, операціоналізацією. В залежності від цього, цінності, ціннісні установки та орієнтації по-різному досліджуються і вимірюються за допомогою різних підходів. Поширеним явищем в розрізі вивчення ціннісних орієнтацій саме соціологами, є апелювання до економічних умов, в яких проходили соціалізацію і в яких проживають індивіди (Інглехарт, Хофстеде). Умови, в яких зростає індивід, те, що він спостерігає і з чим стикається, будь то виклики чи навпаки переваги, формує його світобачення. Ціннісні орієнтації впливають на громадську, політично-економічну сферу суспільного життя соціуму. Так як цінності не продукуються самостійно індивідами, а переймаються від агентів соціалізації, соціологи вивчають впливи тих чи інших чинників на їх формування: від базових даних як вік і стать до таких чинників як економічні кризи, воєнні конфлікти, епідемії. За останні 10 років українці пережили всі з перерахованих подій, що має зв'язок з динамікою ціннісних орієнтацій. В свою чергу від цінностей залежить мотивація людських дій та поведінкових аспектів. Це зумовлює актуальність вивчення ціннісних орієнтацій та впливу їх на різні соціальні категорії.

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ

2.1. Загальний опис дослідження

У розділі 2 надано загальну інформацію про дослідження і розподілу респондентів, зокрема дизайн вибірки, методи збору інформації, процедуру аналізу та його результати. Аналіз масиву проведено за допомогою програмного забезпечення SPSS і наступних інструментів аналізу: регресійний аналіз, кореляційний аналіз, описові статистики, коефіцієнт Спірмана та V Крамера, хі-квадрат.

Гіпотези

1. На формування ціннісних орієнтацій економічного характеру впливає стать та вікова категорія.
2. На формування ціннісних орієнтацій економічного характеру впливає рівень забезпеченості, рівень освіти та суб'єктивне відчуття класової належності.
3. Цінності, які людина вважає за важливе виховати у дітей залежить від соціального класу. (базуючись на дослідженнях Мелвіна Кона)
4. В українців цінність Безпеки переважає над цінністю Самостійності.
5. Є позитивний зв'язок між тим що люди вважають запорукою успіху і внутрішнім локусом контролю

2.1.1.Вибірка

Сьома хвиля Світового опитування цінностей проходила у 2017-2020 роках. Дослідження для України було проведено влітку 2020 році, а саме з 21 липня по 17 серпня. Мета дослідження - продовжити моніторинг культурних цінностей, ставлення та переконань щодо статі, сім'ї та релігії; ставлення та досвід бідності; освіта, охорона здоров'я та безпека; соціальна толерантність та довіра; ставлення до багатосторонніх інституцій; культурні відмінності та подібності між регіонами та суспільствами. Важливість даної мети полягає в

тому, щоб провести аналіз впливу змін цінностей суспільства або їх стабільності на соціальний, політичний та економічний розвиток країн. Опитувальник був у двох мовних варіантах: українською та російською мовами, відповідно до того, що інструментарій має бути перекладений на ті мови, які слугують першою мовою для більш ніж 15% населення.

Опитування є репрезентативним для України, застосоване на випадковій вибірці на основі багатоступеневого територіального стратифікованого відбору. Тобто населення ділилось на групи і підгрупи, а потім випадковим чином відбираються респонденти пропорційно своїй популяції з різних страт. Методом збору даних є face-to-face опитування методом CAPІ в будинку (місці, де проживав) респондент. Вибірка покриває всі регіони і міста, окрім непідконтрольних Україні територій Донецької та Луганських областей та Автономної Республіки Крим. Через це у звіті занотовано, що порівнюючи вибірки і результати минулих хвиль, які проводились в 2011 році різняться через неможливість опитати населення окупованих територій.

Вибірка відображає доросле населення України старше 18 років, включно з громадянами, мешканцями та внутрішньо переміжених осіб, які живуть тут більше 2 місяців, і виключало населення, яке знаходиться з місцях обмеженої свободи. Отримана вибірка відображає основний розподіл, який спостерігається серед населення країни (стать; вікові групи; міське / сільське населення тощо). Очікуваний респонс рейт складав приблизно 70%.

Для дослідження конструювання ціннісних орієнтацій українців та аналізу цінностей поколінь було обрано кількісний підхід. Кількість опитаних відповідно до того, що аналізувались відповіді респондентів-українців, склала 1289 людей.

Застосування кількісних методів дозволяло зробити репрезентативний аналіз з урахуванням *рівно* представлених вікових категорій: вікова категорія 18-29 років – 188 респондентів, вікова категорія 30-49 років – 535 респондентів,

вікова категорія 50+ років – 565 респондентів. Статевий розподіл опитаних виглядає наступним чином: 526 чоловіків, 763 жінок. Етнічний розподіл представлений як 94% українців, 3.5% росіян, 0.3 % білорусів, 0.2 % татар, 0.1% євреїв. 52,5% респондентів були опитані українською мовою, серед яких найменш представленою була вікова категорія 30-49 років (45,1%), на відміну від молодого покоління 18-29 років та літнього покоління- 57,3% та 58,1% відповідно. Розподіл по сільській та міській місцевості: 66,7% жителів міст та 33,3% жителів сіл.

2.1.3. Обґрунтування предикторів

Вік та стать є соціально-демографічними характеристиками, які мають значну соціально-диференціюючу силу (Оксамитна, 2002, с. 39-40). Так само, як індивідуальна життєва ситуація має вплив на визначення особистості, так само життєвий досвід поколінь може бути визначним для формування певних тригерів, упереджень та установок. “Цінності формуються на основі суспільної практики, діяльності індивіда в певних межах конкретно історичних суспільних відносин, форм комунікації і мають соціальний характер” (Михальченко, 2013, с.68).

У західній соціології загальновизнаним є те, що професійна стратифікація корелює з такими соціальними індикаторами, як дохід, здоров'я, освітні досягнення. Спостерігається очевидний взаємозв'язок рівня кваліфікації та заробітної плати в різноманітних групах занять за характером праці: серед тих, має вищу освіту та працює в офісах, найбільш високооплачуваними є професіонали, а найменш – технічні службовці (клерки); серед працівників фізичної праці – відповідно кваліфіковані робітники з інструментом і представники найпростіших занять (Рахманов, 2011, с. 5-15).

Ще однією соціально-демографічною змінною є рівень освіти, що “традиційно вважається одним з основних чинників соціальної диференціації та відмінностей у поглядах, ціннісних орієнтаціях, оцінюванні різноманітних явищ і соціальних процесів.” Згідно з дослідженнями українських соціологів, зокрема

С. Оксамитної, найпрестижнішими заняттями вважають висококваліфіковану розумову працю: управлінську, законотворчу, юридичну, підприємницьку, медичну, наукову-викладацьку діяльність (Оксамитна, 2002, с.39-40). Найнижчу позицію в ієрархії занять займають професії, пов'язані з сферою обслуговування та фізичної праці.

Один з фокусів уваги для соціології є соціальна структура суспільства, що є обов'язковою умовою його існування. Згідно з Гіденсом, стратифікаційні системи - структуровані нерівності між різними угрупованнями людей, бувають чотирьох типів: класи, касты, стани та рабство. В кастовій системі розшарування суспільства відбувається згідно релігійним канонам і санкціям, це закрита система, коли людина не може змінити свій соціальний статус; в становій системі статус передавався в спадок, але його можна було отримати через шлюб, за вислуги або ж купити (Гіденс, 1999, с. 726); що ж стосується класової системи, то тут економічні (професійні) чинники визначали матеріальні обставини людського життя, релігія чи саме законодавство не закріплювало поділ (Рахманов, 2011). Для структурно-функціональних концепцій соціальної стратифікацій, представники якої вважають що стратифікація є необхідною, оптимальною, забезпечує оптимальне функціонування суспільства, престиж професій і занять є показником соціальної нерівності.

В інших же класифікаціях стратифікаційних систем, наприклад Радаєва і Шкаратана, виділяють 9 типів систем, одна з яких - соціально-професійна, в якій групи поділяються по змісту і умовами праці. В цій системі важливими є вимоги кваліфікації: досвід, навички, вміння і знання. Підтримка ієрархічного порядку реалізується через видачу кваліфікаційних сертифікатів: дипломи, ліцензії, патенти. Іншими словами, основа диференціації- рід занять та професія, і спосіб детермінації відмінностей- освітні сертифікатів. В класовій системі основою є власність і розміри доходів, а способом визначення відмінностей є ринковий обмін (Радаєв & Шкаратан, 1996, с. 49-56).

2.2. Ціннісні орієнтації українців

2.2.1. Блок про-матеріалістичних цінностей

Рівний дохід VS відповідний дохід. Модель пояснюється на 7%. Дійсними предикторами є клас(суб'єктивний показник), стать, вік та рівень освіти.

Чим клас вище та вік менше, тим більше люди підтримують тезу що дохід повинен бути відповідним до затрачених зусиль

Жінки схильні до відповідного доходу.

Чим вік менше, тим більше вважають що дохід має бути відповідний.

Чим нижчий рівень освіти, тим більше за рівність в доходах.

Таблиця 2.2.1.1. Підсумок регресійної моделі розподілу доходу.

Підсумок моделі				
Модель	R	R Square	Скоригований R Square	Ст.похибка вимірювання
1	,188 ^a	,035	,034	2,649
2	,229 ^b	,052	,050	2,626
3	,255 ^c	,065	,062	2,610
4	,268 ^d	,072	,068	2,602

Таблиця 2.2.1.2. Вплив предикторів на змінну розподілу доходу.

Коефіцієнти					
Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
(Константа)	7,694	,616		12,494	,000
Соціальний клас (суб'єктивно)	-,323	,091	-,114	-3,539	,000

Рівень освіти	,482	,128	,119	3,773	,000
Вік	-,019	,005	-,117	-3,718	,000
Стать	-,454	,164	-,083	-2,770	,006
Залежна змінна : <i>Доходи повинні бути більші рівними vs Дохід повинен бути значно вищим у випадку більш істотних індивідуальних зусиль</i>					

Державний бізнес VS приватний бізнес. Модель пояснюється на 4% ($r^2 = 0,040\%$). Для аналізу регресій був обраний метод Forward. Побудова моделей впливу на кожну економічну цінність включала в себе предиктор статі, віку, рівня освіти, фінансового забезпечення та суб'єктивного почуття соціального класу. Чим більше люди забезпечені, тим більше вони за приватну власність. І чим відчуття класової належності вище, тим більше підтримують приватну власність. Їм важко пристосуватись до існуючого економічного порядку. Їхня непристосованість, яка виражена в тому що вони не накопичують капітал, впливає на погляди стосовно того яка власність має переважати: державна чи приватна. Що стосується освіти, то чим рівень освіти вище, тим ймовірніше вона підтримуватиме приватну власність, капіталістичну модель.

Таблиця 2.2.1.3. Підсумок регресійної моделі розподілу доходу.

Підсумок моделі				
Модель	R	R Square	Скоригований R Square	Ст.похибка вимірювання
1	,150 ^a	,023	,022	2,413
2	,173 ^b	,030	,028	2,405
3	,188 ^c	,035	,033	2,400
4	,200 ^d	,040	,036	2,395

- a. Предиктори: (Constant), Соціальний клас (суб'єктивний)
- b. Предиктори: (Constant), Соціальний клас (суб'єктивний), Вік
- c. Предиктори: (Constant), Соціальний клас (суб'єктивний), Вік, Дохід за рік
- d. Предиктори: (Constant), Соціальний клас (суб'єктивний), Вік, Дохід за рік, Рівень освіти

Таблиця 2.2.1.4. Вплив предикторів на змінну розподілу доходу.

Коефіцієнти					
Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
(Константа)	4,904	,567		8,650	,000
Соціальний клас (суб'єктивно)	,247	,089	,095	2,787	,005
Вік	,013	,005	,084	2,531	,012
Family savings during past year	,232	,098	,075	2,371	,018
Рівень освіти	-,258	,122	-,070	-2,118	,034
Залежна змінна : Частка приватної власності у бізнесі та виробництві повинна бути збільшена vs Частка державної власності в бізнесі та виробництві повинна бути збільшена					

Відповідальність за рівень життя людини : державна VS індивідуальна. Модель пояснюється на 3%($r^2=0,032\%$). Метод Forward було взято до уваги лише вік та соц.клас, інші предиктори були відкинуті програмою SPSS. Чим вище показник соціального класу, тим менше підтримують ідею того що держава має нести відповідальність і забезпечувати індивіда. Чим вік менше, тим більше підтримують ідею що людина сама несе відповідальність.

Таблиця 2.2.1.5. Підсумок регресійної моделі носія відповідальності за рівень життя людини.

Підсумок моделі				
Модель	R	R Square	Скоригований R Square	Ст.похибка вимірювання
1	,161 ^a	,026	,025	2,655
2	,179 ^b	,032	,030	2,648
<i>a. Предиктори: (Constant), Соціальний клас (суб'єктивний)</i>				

Таблиця 2.2.1.6. Вплив предикторів на змінну носія відповідальності за рівень життя людини.

Коефіцієнти					
Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
(Константа)	6,465	,349		18,529	,000

Соціальний клас (суб'єктивно)	-,390	,090	-,137	-4,353	,000
Вік	-,013	,005	-,081	-2,572	,010
Залежна змінна : <i>Держава повинна нести більше відповідальності за те, щоб усі громадяни були забезпечені vs Люди більшою мірою самі повинні нести відповідальність за те, щоб себе забезпечити</i>					

Конкуренція є скоріше позитивним, стимулюючим явищем VS негативним явищем, шкідливим. Модель пояснюється на 1%

($r^2=0,011\%$), методом Enter (метод Forward не спрацював). Чим вище рівень освіти, тим ймовірніше людина буде вважати що успіх це праця. Чим вище соціальний клас, тим більше погоджуються що успіх- удача. Значущість цих показників допустима, але невелика.

Але перевіривши цю модель лише за змінною суб'єктивного соціального класу, без освіти та інших предикторів, відсоток пояснених зв'язків став менше, як і значення самої моделі. Тому не дивлячись на те що зв'язок зафіксований, гіпотеза не рекомендується до подальшого розгляду та інтерпретації.

Таблиця 2.2.1.7. Підсумок регресійної моделі ролі конкуренції.

Підсумок моделі				
Модель	R	R Square	Скоригований R Square	Ст.похибка вимірювання
1	,071 ^a	,005	,004	2,631
Предиктори: (Constant), Рівень освіти				

Таблиця 2.2.1.8. Вплив предикторів на змінну конкуренції.

Коефіцієнти		
-------------	--	--

Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
(Константа)	4,854	,328		14,809	,000
Рівень освіти	-,282	,123	-,071	-2,297	,022
Залежна змінна : <i>Конкуренція – це добре. Вона стимулює людей напружено працювати та розвивати нові ідеї vs Конкуренція є шкідливою. Вона пробуджує в людях їхні найгірші якості</i>					

Пояснення отриманих результатів. Стосовно того, що чим вік респондентів вищий, тим більш ймовірно що вони перекладатимуть відповідальність на державу за рівень життя і забезпечення кожного громадянина і того що вони ймовірніше підтримають державний бізнес, то справа може бути в історичному контексті. Молодь України росла вже при незалежній Україні, а люди старше 30 років в тій чи іншій мірі застали час радянського союзу, коли всіляко просуvalась ідеологічна доктрина соціалізму та побудова комунізму. Соціалізм як ідея протиставляла себе капіталізму, а комунізм повністю заперечував приватну власність. При комунізмі, на який розраховували радянські люди, не існувало б приватної власності і грошей, так як передбачалось що всі люди будуть працювати на благо держави, яка повністю всім буде їх забезпечувати. В ході ранньої соціалізації діти засвоювали рядки з вірша С.Я.Маршака “Все профессии нужны, все профессии важны”. За умов радянської моделі державного капіталізму існувала соціальна та міжгалузева диференціація, яка виражалась в тому, що пільгами і привілеями користувались партійно-господарська та військова номенклатура, співробітники органів безпеки. Пізніше, ближче до розвалу СРСР з’явився прошарок нелегальних цеховиків, спекулянтів, чиновників, які володіли початковим капіталом, але навіть на тому етапі переважна більшість найманих працівників мала зрівняльний характер

доходів (Сенів, Малиновський, & Маліновський, 2012, с. 356). Після розвалу СРСР соціально-економічна реальність змінилась, а переконання людей ні. Для суспільств відкритого типу, де соціальний статус є досяжним, а не приписним, інститут освіти є механізмом забезпечення вищого рівня благ. Тобто економічний статус індивіда має збільшуватись пропорційно до здобуття певного рівня освіти. Якщо припустити, що є зв'язок між рівнем забезпеченості та рівнем освіти, то людина яка виконує високорозумову діяльність, то вважає що рівень її навичок вимагає відповідної економічної компенсації. Посилаючись на Девіса і Мура, які дійшли до наступних висновків: проблемою, яку вирішує існування та функціонування будь якої системи стратифікації є розміщення індивідів і стимуляція їх всередині соціальної структури, а завданнями є змотивувати індивідів зайняти певну позицію і змотивувати їх виконувати обов'язки, пов'язані з цією позицією (Радаєв, & Шкаратан, 1996, стр.49-56). Перекладаючи сказане в прикладну площину класової та соціально-професійної системи, людина яка отримала високе положення в соціальній структурі не зацікавлена в тому щоб втратити привілеї у вигляді економічного та інших видів заохочень. Людина, яка пройшла перепони в отриманні вищої освіти не захоче щоб той, хто не витрачав 4-7 років на отримання диплому отримував такий же прибуток. Студент, який витрачав на підготовку до іспиту декілька тижнів буде зневажати однокласника, якому вдалось списати на іспиті і отримати той самий бал. Наукова спільнота університету, який сповідує цінності академічної недоброчесності буде зневажати публічну персону, яка займає високий пост і не відповідає своїм кваліфікаціям. Людина, яка отримувала освітні навички для роботи у високооплачуваній сфері, не зацікавлена в тому, щоб її робота оплачувалась так само, як низько кваліфіковане заняття.

2.2.2. Внутрішній та зовнішній локус контролю та поняття успіху

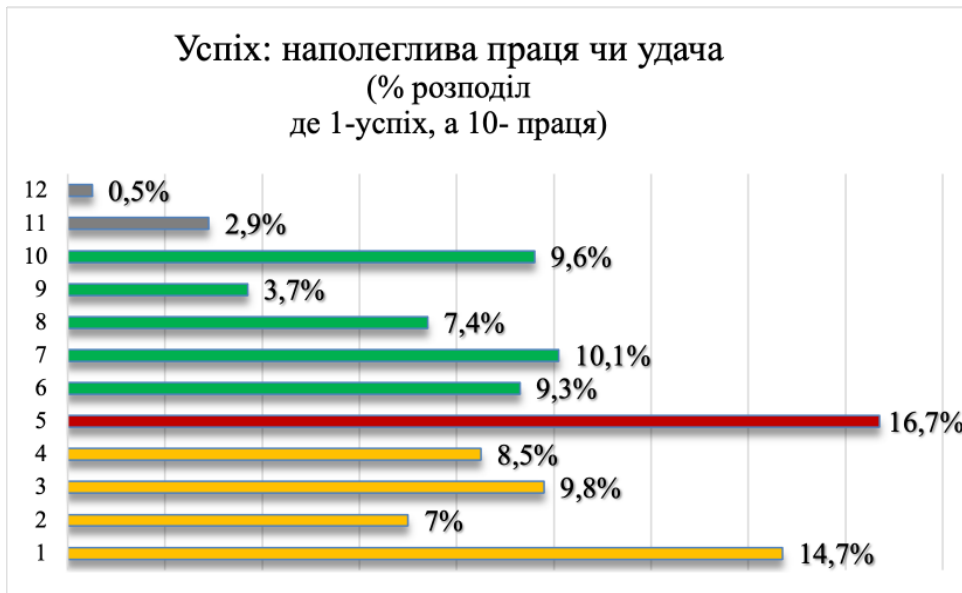
Внутрішній локус контролю це те як індивід сприймає події в житті: як власну відповідальність і результат, наслідок власної діяльності чи бездіяльності, чи навпаки вважає що те, що відбувається з нею самою це

результат дій інших людей, умов в які вона потрапила, долі, тощо. Люди, які мають зовнішній локус контролю покладаються на приписи соціуму, люди з внутрішнім локусом контролю мають розвинений самоконтроль. Відповідно до цього вирішено було перевірити чи існує зв'язок між тим, що людина вважає що вона сама відповідає на те що трапляється з нею в житті і тим, що вона вважає що успіх- це результат праці і індивідуально докладених зусиль.

Через кореляційний аналіз була перевірена гіпотеза що є зв'язок між локусом-контролю та формуванням переконання що ж таке успіх, що є його передумовою. Показник значимості був занадто великий, відповідно гіпотеза не підтвердилась. Цей висновок підтвердив і показник, коли був застосований коефіцієнт Спірмана для непараметричних кореляцій. Також гіпотеза була перевірена через T-test, а зміна економічної цінності перекодована в 2 значення. Показник значимості тесту Лівена була занадто велика ($=0,753$).

Після виконаних дій був переглянутий розподіл відповідей на це питання через частоти відповідей. Справа у тому, що найбільше відповідей було на середньому показнику – 17,3% респондентів. Людей, які загалом погодились, що наполеглива праця робить життя краще- 41,4%; людей, які загалом погодились що удача більше ролі відіграє – 41,3%. Це говорить про те, що соціальна реальність переповнена протилежними прикладами успіху.

Рисунок 2.2.2.6.

2.2.3. Ціннісні орієнтації та соціальний клас

Значимість двохстороння і коефіцієнти Хі-квадрата і V Крамера завеликі мають показники, ми не можемо розглядати ці дані.

Тобто, немає залежності між соціальним класом, і цінності таких рис як: незалежність, уява, толерантність, бережливість, релігійність, слухняність та безкорисливість.

Є зв'язок між соціальним класом та працьовитістю, відповідальністю, наполегливістю(рішучістю).

Чим вище соціальний клас, тим більш важливим стає виховання почуття відповідальності.

Чим вище соціальний клас, тим ймовірніше що працелюбність буде менш важливою. А чим нижче клас, тим більш важливою стає ця риса.

Таблиця 2.2.3.1. Case Processing Summary працелюбність

	Cases
--	-------

	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Important child qualities: hard work * Social class (subjective)	1220	94,6%	69,000	5,4%	1289,000	100,0%

Таблиця 2.2.3.1 Chi-Square Tests працелюбність

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,547 ^a	4	,001
Likelihood Ratio	17,603	4	,001
Linear-by-Linear Association	13,422	1	,000
N of Valid Cases	1220		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,27.

Таблиця 2.2.3.1 Symmetric Measures працелюбність

	Value	Asymptotic Standardized Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Pearson's R Interval	-,105	,029	-3,682	,000 ^c
Ordinal by Spearman Ordinal Correlation	-,101	,029	-3,555	,000 ^c
N of Valid Cases	1220			

- a. Not assuming the null hypothesis.
- b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
- c. Based on normal approximation.

Таблиця 2.2.3.1 Case Processing Summary відповідальність

Cases					
Valid		Missing		Total	
N	Percent	N	Percent	N	Percent
1220	94,6%	69,000	5,4%	1289,000	100,0%

Таблиця 2.2.3.1 Chi-Square Tests відповідальність

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,986 ^a	4	,027
Likelihood Ratio	10,884	4	,028
Linear-by-Linear Association	8,824	1	,003
N of Valid Cases	1220		

Таблиця 2.2.3.1 Symmetric Measures відповідальність

	Value	Asymptotic Standardize d Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Pearson's R Interval	,085	,029	2,980	,003 ^c

Ordinal by Spearman				
Ordinal Correlation	,081	,029	2,838	,005 ^c
N of Valid Cases	1220			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Чим вище соціальний клас, тим більш важливим стає виховати у дитини наполегливість.

Таблиця 2.2.3.1 Case Processing Summary наполегливість

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Important child qualities: determination perseverance * Social class (subjective)	1220	94,6%	69,000	5,4%	1289,000	100,0%

Таблиця 2.2.3.1 Chi-Square Tests наполегливість

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,314 ^a	4	,035
Likelihood Ratio	10,466	4	,033

Linear-by-Linear Association	3,849	1	,050
N of Valid Cases	1220		

Таблиця 2.2.3.1 Symmetric Measures наполегливість

	Value	Asymptotic Standardized Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Pearson's R	,056	,028	1,964	,050 ^c
Ordinal by Spearman	,051	,028	1,780	,075 ^c
Ordinal Correlation				
N of Valid Cases	1220			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

2.4. Відчуття безпеки

Станом на 2020 рік, обираючи між двома опціями: Пріоритетом - довкілля, навіть якщо це спричинить сповільнення економічне зростання, скорочення робочих місць та пріоритетом - економічне зростання і нові робочі місця, навіть якщо це завдає якоїсь шкоди довкіллю, розподіл виходить майже рівним- 44,1% та 43,9% відповідно. В статевому розподілі жінки частіше ставили пріоритетом ставили захист довкілля, а чоловіки-економічне зростання і нові робочі місця. З огляду

на віковий розподіл: покоління 30-49 років найчастіше підтримує цінність економічного зростання, а екологічну ініціативу частіше лобіює молоде покоління. Це відображає соціально-економічну реальність сучасного ладу, бо за останні роки через стрімкі темпи індустріалізації, розвитку технологій екологія погіршується, і публічний дискурс про екологічну катастрофу набирає обертів. Ті ідеї та цінності, які виражає публічний дискурс краще, швидше та міцніше закріплюється за тими, хто довше в ньому знаходиться, тобто молоде покоління. На думку основоположників теорії дискурсу- М.Фуко і Ж.Лакана, мова є ідеологічною структурою, яка має вплив на матеріальні дії, провокуючи їх (Литовченко, 2011, с. 210). В школах активно розглядають теми екологічних проблем в початкових класах, коли вивчають англійську мову і лексику; в соціальних мережах поширюються ідеї еко-активізму, підтримувати який стає соціально схвалюваним; бренди намагаються перейти на виробництво, яке відповідало б сучасним стандартам екологічного, того що турбується про довкілля. Екологічна безпека остаточно змінилась з другорядної проблеми на принципове питання геостратегії країн світу. Британський словник Collins назвав словом 2019 року “кліматний страйк” – форма протесту, яка набрала обертів після діяльності Грети Тунберг. Лексикографи цього ресурсу відслідковують і створюють щорічний список нових слів, які відображають динамічність культури і турботи населення. Полізована атмосфера останніх років обумовлює зміни в мові, і поява або поширення певних термінів говорить про популяризацію тих чи інших течій. Знову ж таки, це не говорить що цих слів не існувало до того, просто вони в публічному дискурсі, ЗМІ набрали більшої ваги. Вперше кліматична забастовка була проведена в 2015 році, коли відбувалась Конференція ООН в Парижі щодо кліматичних змін (Howells, 2019). Цікаво, що словом 2017 року за версією Оксфордського словника стало “youthquake” по аналогії до earthquake (землетрус), що дослівно перекладається як “молодіжний струс”, і визначається як “значні культурні, політичні, соціальні зміни, обумовлені діями, діяльністю або впливом молоді”. Лексикограф Сюзі Дент прокоментувала що “цього (2017) року у списку визначних слів мало позитивних

сенси́в. Інші терміни як Antifa (- скорочено від антифашизм) та інші вказують про фрустрацію у суспільстві та недовіру. В терміні youthquake концентрується сподівання змінити становище. Навіть у лінгвістичному сенсі це принесло нам задоволення” (Cain, 2017). До речі, на думку Оксфордського словника, словом 2020 року стало “локдаун”-введення строгих обмежень на поїздки, соціальну взаємодію і доступ до громадських місць. Пояснення чому ж старше покоління менше пріоритезує екологічний напрям може критись в історичному контексті, у якому вони росли. Україна, як одна з спадкоємців культури Радянського Союзу, зберегла засади й ефективність екологічної політики того часу, коли сфері охорони довкілля, контролю за викидами в атмосферу й іншими шкідливими наслідками промислового розвитку не надавалась така увага. СРСР був багатий на різноманітні природні ресурси, і “після Другої світової розпочалася масштабна промислова відбудова з неконтрольованим залученням природних багатств для пришвидшення політики, яка розвивається та «наздоганяє»”, і екстенсивне виробництво поновилось (Шестопалова, 2016, с. 250-258). На УРСР комуністичною владою була покладена відповідальність - вирішити господарські проблеми, і акцентувалась увага що Україна несе борг перед СРСР в сфері зміцнення могутності та комуністичного будівництва (Діхтяренко, 2012, с. 126-132). Не зважаючи на те, що існували структури як Українське товариство охорони здоров'я, вони були скоріше номінальним утворенням, даниною для репутації, аніж організацією яка могла контролювати дотримання екологічних норм та вводити санкції за їх невиконання. Українці в тому числі гарно уявляли кількість природних ресурсів, якими була забезпечена їх Батьківщина, але дискурсу про їх обмеженість, неефективне видобування або постачання до інших республік не існувало як такого серед населення.

Таблиця. Розподіл відповідей на питання 111 по статі.

	Загалом	Чоловіки	Жінки
Пріоритетом має бути захист довкілля	44,1%	41,5%	45,9%

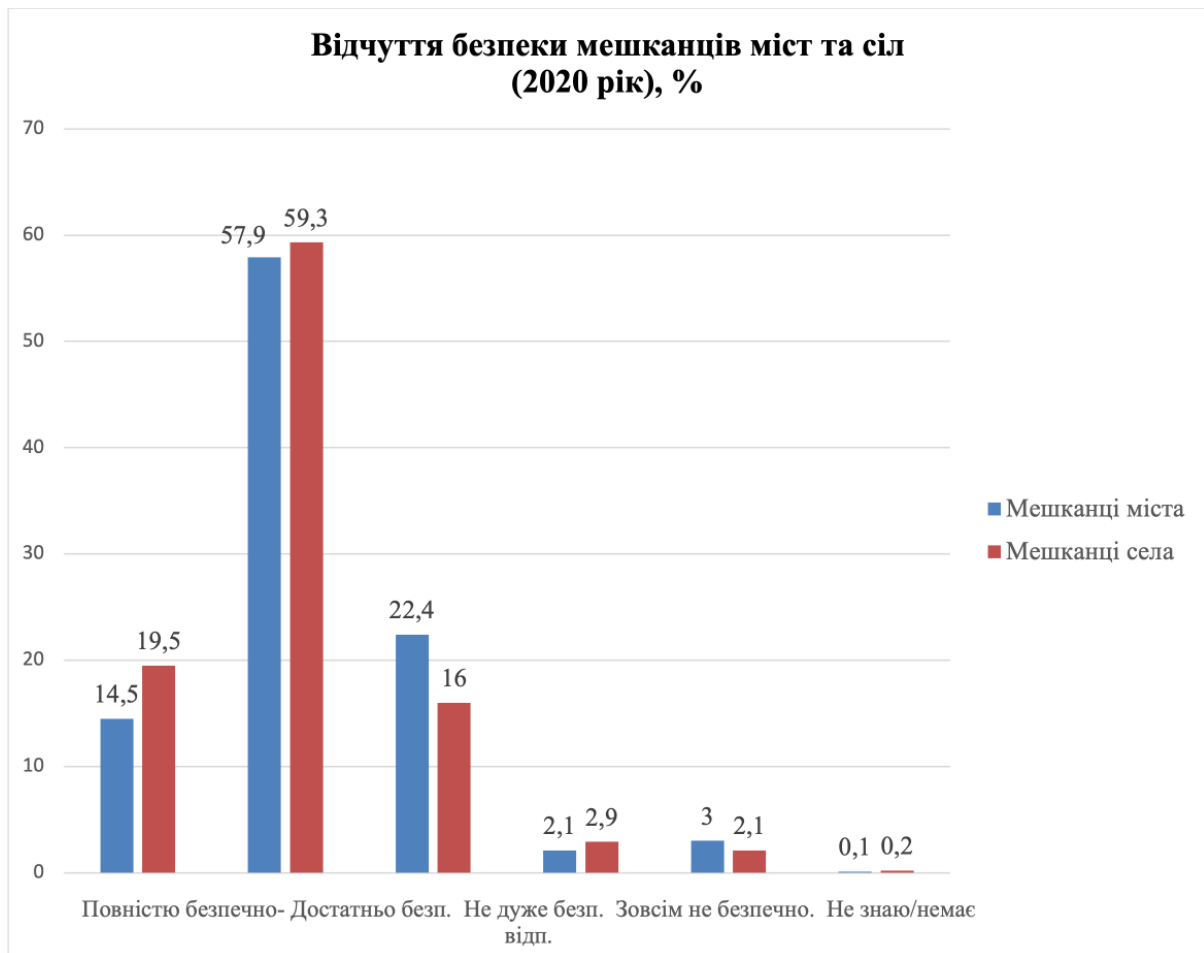
Пріоритетом мають бути економічне зростання і нові робочі місця	43,9%	47,8%	41,3%
Інше	0,1%	0,1%	0,1%
Не знаю	9,4%	7,8%	10,6%
Немає відповіді	2,4%	2,8%	2,1%
(N)	1289	526	763

Таблиця. Розподіл по віковим категоріям

	Загалом	18-29 років	30-49 років	50 + років
Пріоритетом має бути захист довкілля	44,1%	48,5%	41,0%	45,6%
пріоритетом мають бути економічне зростання і нові робочі місця	43,9%	38,4%	47,7%	42,3%
Інше	0,1%	-	0,1%	0,1%
Не знаю	9,4%	9,6%	9,4%	9,4%
Немає відповіді	2,4%	3,4%	1,8%	2,6%
(N)	1289	188	535	565

Отож, що стосується Безпеки, то більшість українців відчують себе безпечно-74,6%. В ході регресійного аналізу, було виявлено значущу різниця в тому, як почувають себе мешканці міст та мешканці сільської місцевості. Це можливо пояснити тим, що типи зв'язку, які пов'язують мешканців сіл базуються на особистому знанні кожного односельчанина. А зв'язки між мешканцями міст є безособовими, ми заледве можемо сказати що знаємо всіх сусідів з під'їзду, а кримінальна або суспільно небезпечна поведінка більш очікувана від незнайомої

людини, яка не має по відношенню до іншого відчуття обов'язку. Американська дослідниця урбаністики Джейн Джейкобс писала про те, що безпечно будуть сприйматись місця (вулиці), які по-перше, мають чітке розмежування між публічним та приватним простором; по-друге, простір має проглядатись, і якщо це вулиця, то фасади будинків мають бути повернуті вікнами до неї; по-третє, простір має бути задіяний, активно використовуватись людьми (Джейкобс, 2021). По всьому виходить, що вулиці сіл виконують рекреаційну функцію, де люди (зазвичай старшого покоління) могли спілкуватись і відпочивати, гледіти дітей; тини або забори існують, відмежовуючи приватний і громадський простір, але при цьому не закривають огляд з хатин. Цей фактор і те, що люди Цю тенденцію підтверджують і данні інших кількісних досліджень, наприклад, дослідження 2017 року дослідницької компанії GFK та ПРОООН, в ході якого було опитано 3900 мешканців Луганської, Донецької, Житомирської областей. Дослідниками було відмічено що не залежно від області, жителі міст набагато менше відчують себе в безпеці (45,3%) поза їхніми оселями після настання темряви, ніж мешканці сіл (62,5%) (Синіш, М., Костюченко, Т., Волосевич, І., et al., 2018, стр. 19).

Найбільш безпечно себе почуває молодша вікова категорія- 83,5% респондентів відмітили “повністю безпечно/ досить безпечно”, далі вікова категорія 30- 49 років- 74,9% респондентів, і найменше відчуття безпеки має старше покоління – 71,2%. Гіпотетично, це може бути пов’язане з політичною нестабільністю, до якої молодь звикла. Найстарші представники молодого покоління були народжені в 1991 році, відповідно у віці 12-14 років стали свідками Помаранчевої Революції, а в 21-23 роки стали свідками Євромайдану та Революції Гідності. Періодичне загострення політичної ситуації, заворушення і протести – процеси, які супроводжували становлення цього покоління, і в яких вони приймали участь. А для старшого покоління, яке народилось максимум в 1970 році, здавалось що після перемоги над фашизмом і нацизмом, припинення репресій, періоду “відлиги” не може бути масштабних військових дій, а тим більше з країною-гарантом української національної цілісності та безпеки. В світогляді того покоління комуністична влада забезпечувала стабільність і

прогнозованість, надавало почуття захищеності та впевненості в своєму майбутньому. Особливістю світоглядних орієнтирів радянських громадян був історичний оптимізм. “Люди були сповнені надії на краще майбутнє й це почуття перекривало жорстку реальність: хронічні «тимчасові труднощі» не затьмарювали мрії про «світле комуністичне майбутнє». Усіх тішила думка, що їхнє покоління буде жити при комунізмі, що вони перегонять в індустріальному розвитку капіталістичні країни, а тому дрібні прорахунки треба пережити” (Тевікова, 2012, с. 273-274).

Згідно з даними, загроза зовнішньої війни для українців є насущною проблемою- 92,3 % відмічають занепокоєння щодо такої ймовірності подій. Загроза внутрішньої війни та терористичного нападу менш малоймовірні події для України, на думку респондентів (82,4% та 81,1% відповідно).

Станом на 2020 рік, українці вважають що першочерговими цілями України має бути економічне зростання- 52,6% респондентів відмітили це, а станом на 2011 рік цей показник був вище і теж на першому місці- 77,8% респондентів пріоритезували цей напрям. Інший аспект соціально-політичного життя, який є важливим для відчуття впевненості в майбутньому українців - забезпечення надійної обороноздатності країни. В 2020 році цей аспект займає 2 місце при виборі першочергової цілі- 22,5%, і 1 місце при виборі другочергової цілі- 33,2%. Різниця в пріоритезації цього напрямку за 9 років дуже значна: в 2011 році нарощення військової сили України займало останнє місце серед 4 запропонованих напрямків : набрало 2,9% як першочергова ціль та 15,5% як другочергова ціль, в той час як покращення інфраструктури та зовнішнього вигляду населених місць, демократизація в плані збільшення залученості людей в прийняття суспільних рішень було актуальнішими проблемами на той час. Чи не вперше українці стикнулись з потужним впливом зовнішньої атаки на суверенітет і національну безпеку, яка складалась не лише з прямої військової атаки та військових дій, що можна вважати традиційним підходом, а й з ціленаправленою продуманою інформаційною атакою російських засобів

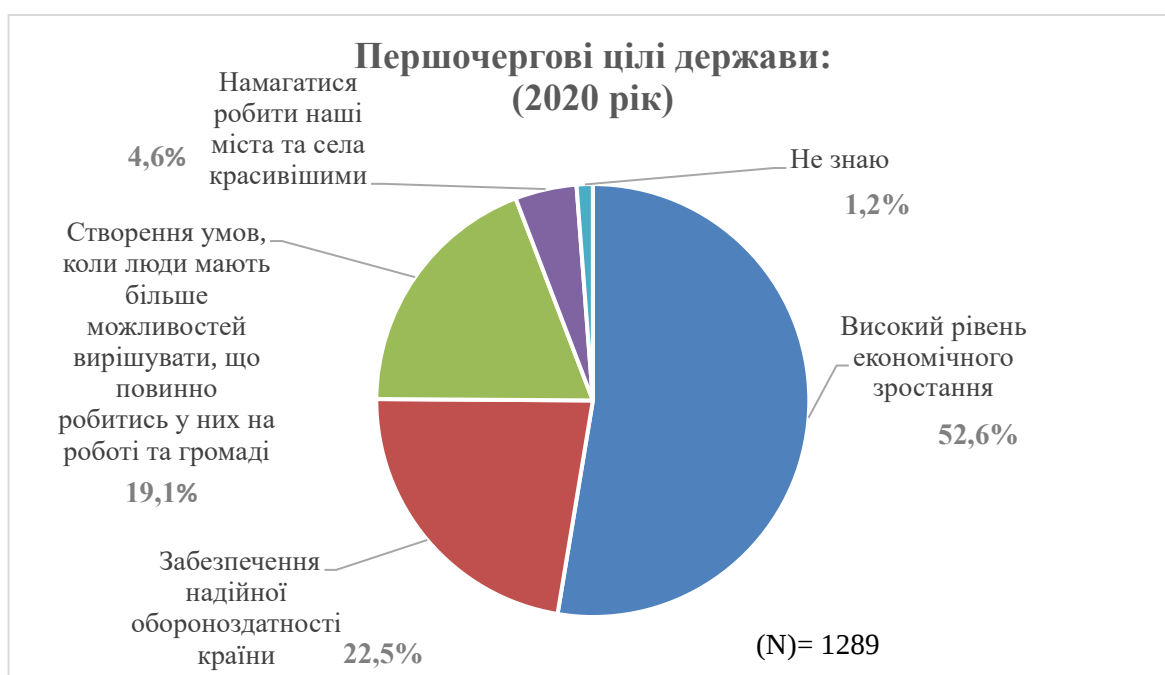
масової інформації, цільовою аудиторією якої були мешканці України, російські громадяни і окремо політичні спільноти поза межами України та Росії. Серйозна небезпека гібридної війни полягала в консциєтальності війни- введенні не стільки військових дій, скільки дій спрямованих на трансформацію свідомості людини. Головною метою і об'єктом такої діяльності є зміна ціннісних установок населення держави, знищуючи національну ідентичність, вільну ідентифікацію, викривлення культурно-історичної традиції (Потехин, 1997, с.69-87). Наявність у громадян самоідентифікації впливає на розуміння того що вони є частиною національного державного організму; відсутність же самоідентифікації себе як українця або іншої національності, до якої належить громадянин веде до того що через зовнішній вплив буде легко нав'язати іншу національну свідомість (Задерейко, 2018, с. 592-595) .

Згідно з даними, загроза зовнішньої війни для українців є насущною проблемою- 92,3 % відмічають занепокоєння щодо такої ймовірності подій. Загроза внутрішньої війни та терористичного нападу менш малоймовірні події для України, на думку респондентів (82,4% та 81,1%відповідно).

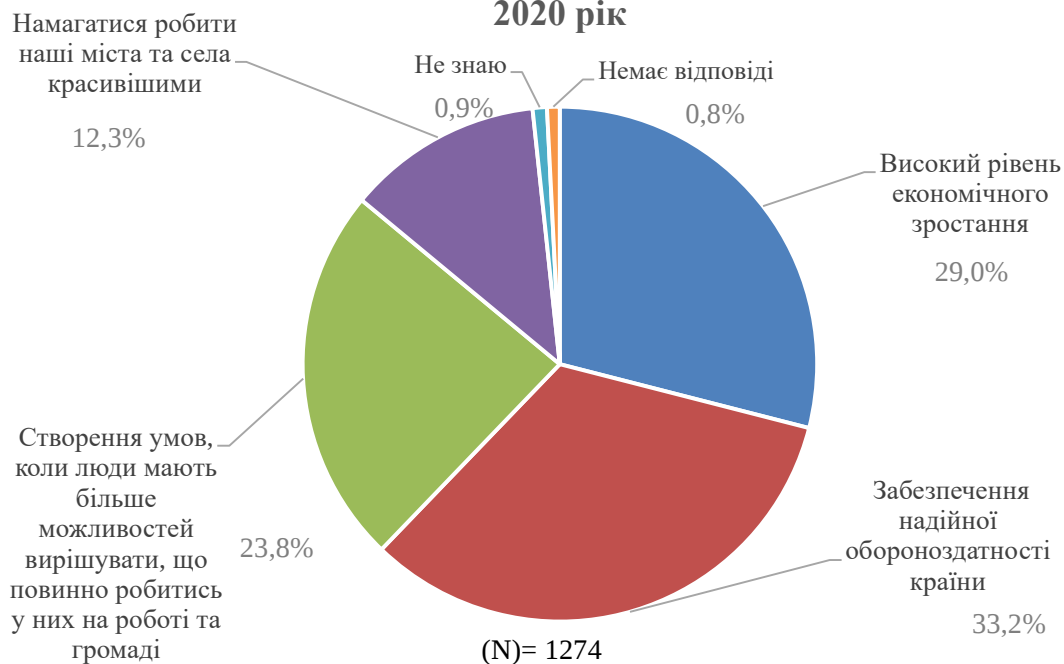
Щодо того з чого формується відчуття безпеки, то по-перше, за 2020 рік українці менше стикались з крадіжками(14,1%), ніж у 2011 році (16,8%), по-друге, частіше за все стикались з розпиттям алкоголю на вулиці- 39,2%, але це все одно менше ніж в 2011 році. Порівняно з 2011 роком частіше були помічені випадки продажу наркотиків в публічних місцях (13,4%) та вуличні бійки або насильство (13,9%). Важко сказати щодо позитивного чи негативного характеру наступної діяльності- втручання поліції або інших силових структур в життя людей, але це стало частіше проявлятись- 9,1% проти 5,9%.

Таблиця. Тривоги українців по аспекту безпеки в 2011 та 2020 роках. Частка тих, хто відмітили “дуже турбує/ дещо турбує”

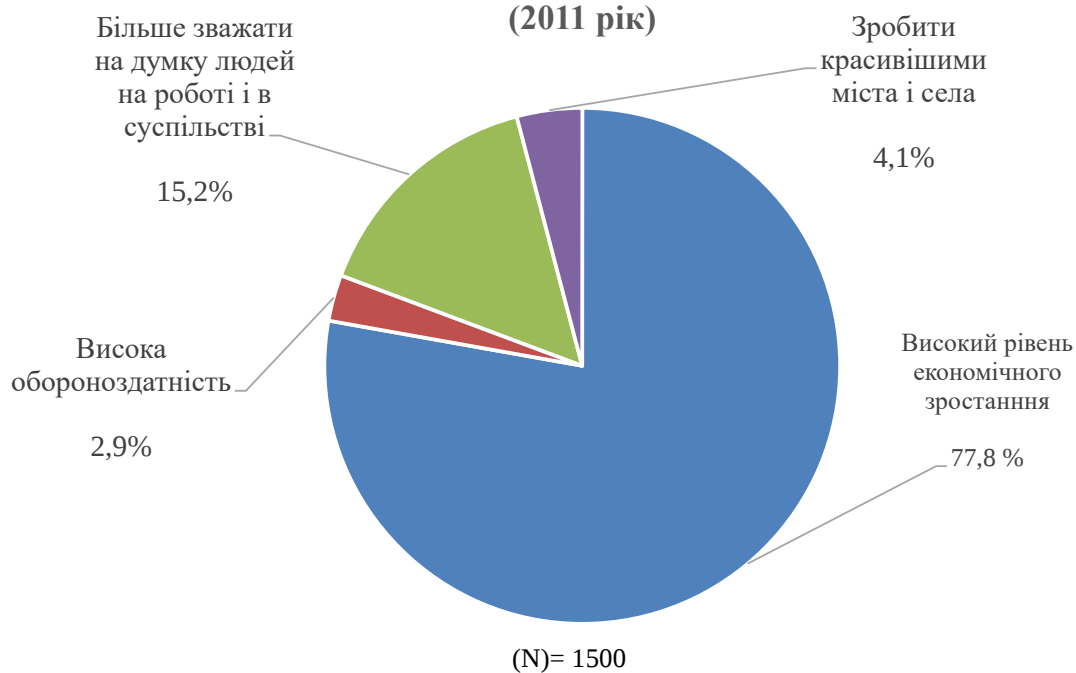
	2011	2020
Участь моєї країни у війні	66,9%	92,3 %
Терористичні акти	62%	82,4%
Громадянська війна	69,2%	81,1%

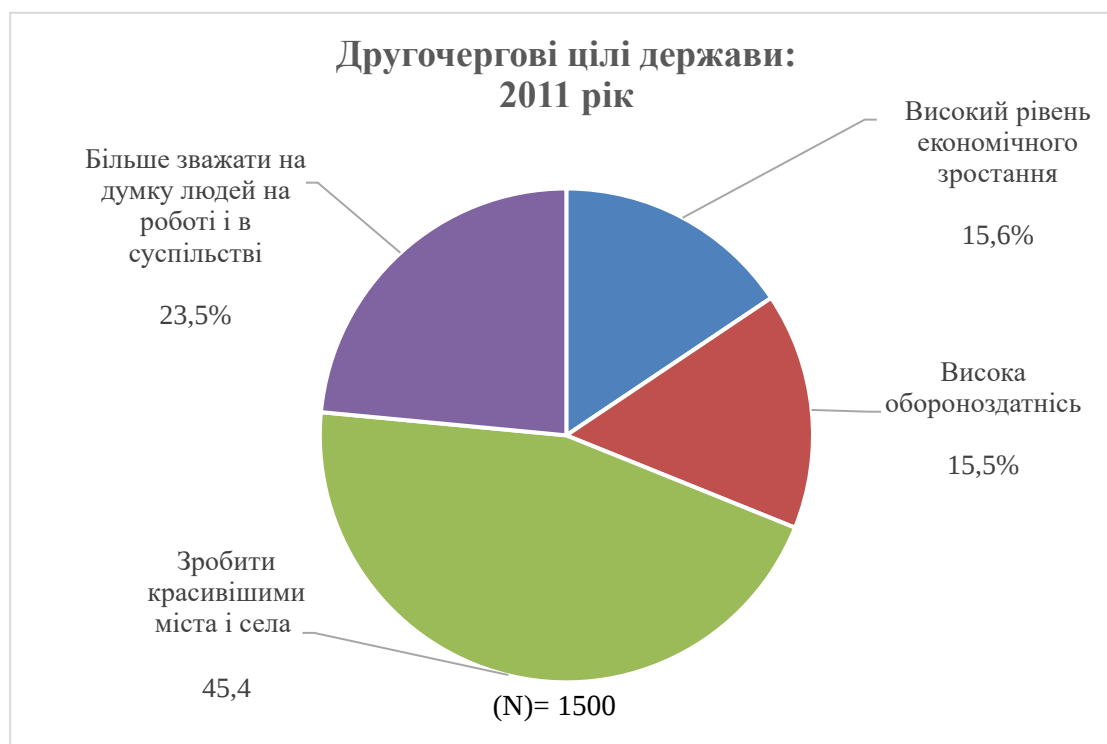

Другочергові цілі держави: 2020 рік

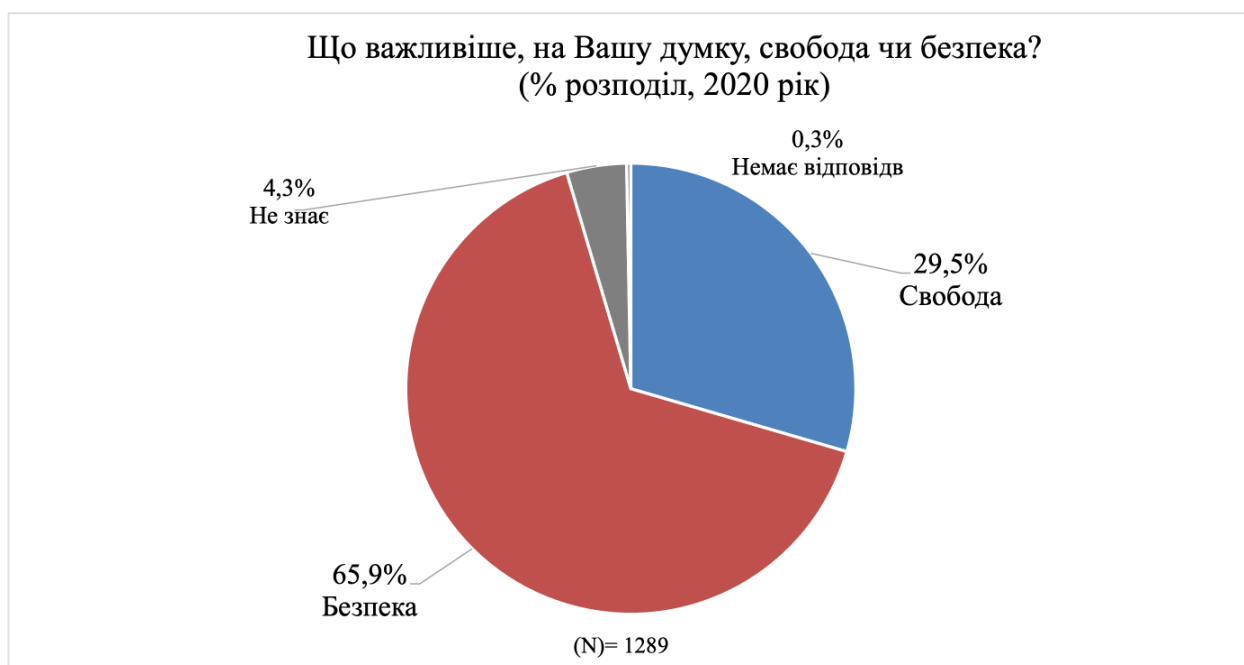
Першочергові цілі держави (2011 рік)

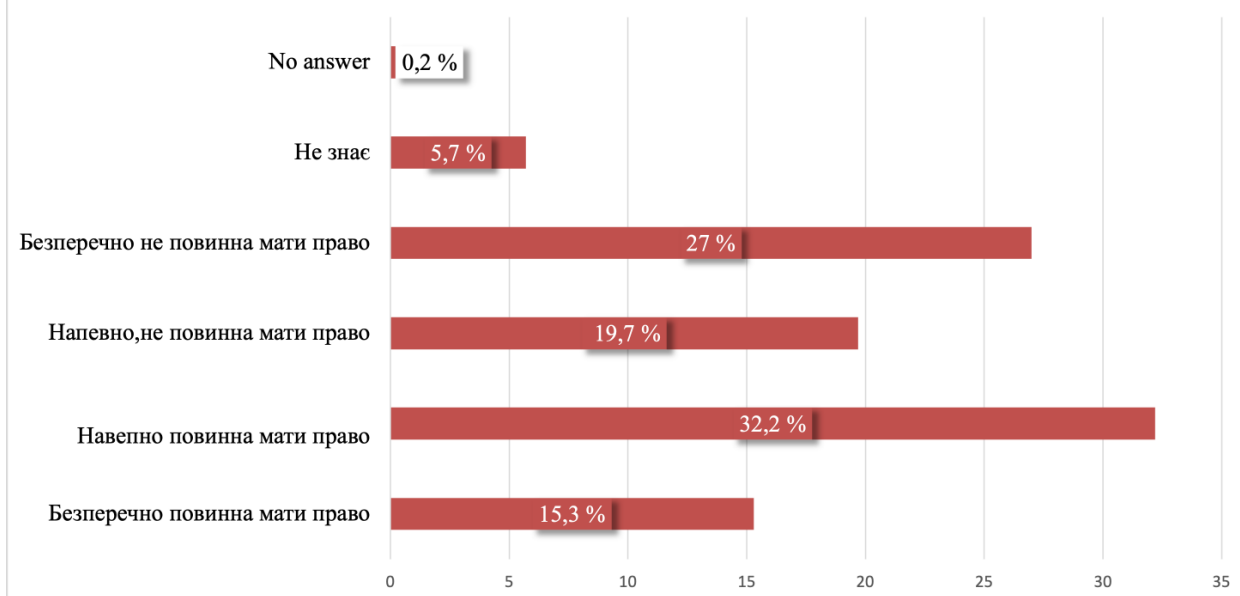

В контексті постаматеріальних цінностей і контексті безпеки респондентам задавали питання про ставлення до запровадження державних заходів, спрямованих на попередження кримінальних та адміністративних правопорушень: наприклад таких як вести відеоспостереження за людьми у громадських місцях, відстежувати електронну пошту, контролювати інформацію в інтернеті, якою обмінюються люди, збирати інформацію про людину будь якими способами, але без її відома та ставлення українців до цих заходів. Переміщуючи ставлення до поставлених опцій в контекст ціннісних орієнтацій, то це фактично вибір між цінністю Свободи або цінністю Безпеки. Загалом погоджуються з тим що держава має право вести відеоспостереження у громадських місцях 47,5%, не погоджуються 46,7%, і не визначились 5,9%. Згідно з законодавством України відеоспостереження в громадських місцях дозволяється і є санкціонованим (Верховна Рада України, 2003). Такі заходи можуть допомогти при пошуку правопорушників правоохоронним органам, чи допомогти контролювати дії самих представників поліції, але негативним наслідком може бути соціальна нерівність в доступі до інформації, отриманої у такий спосіб, та й живучи в еру розвитку технологій це може спровокувати кіберзлочини. Що стосується опції відстежувати діяльність в інтернеті та

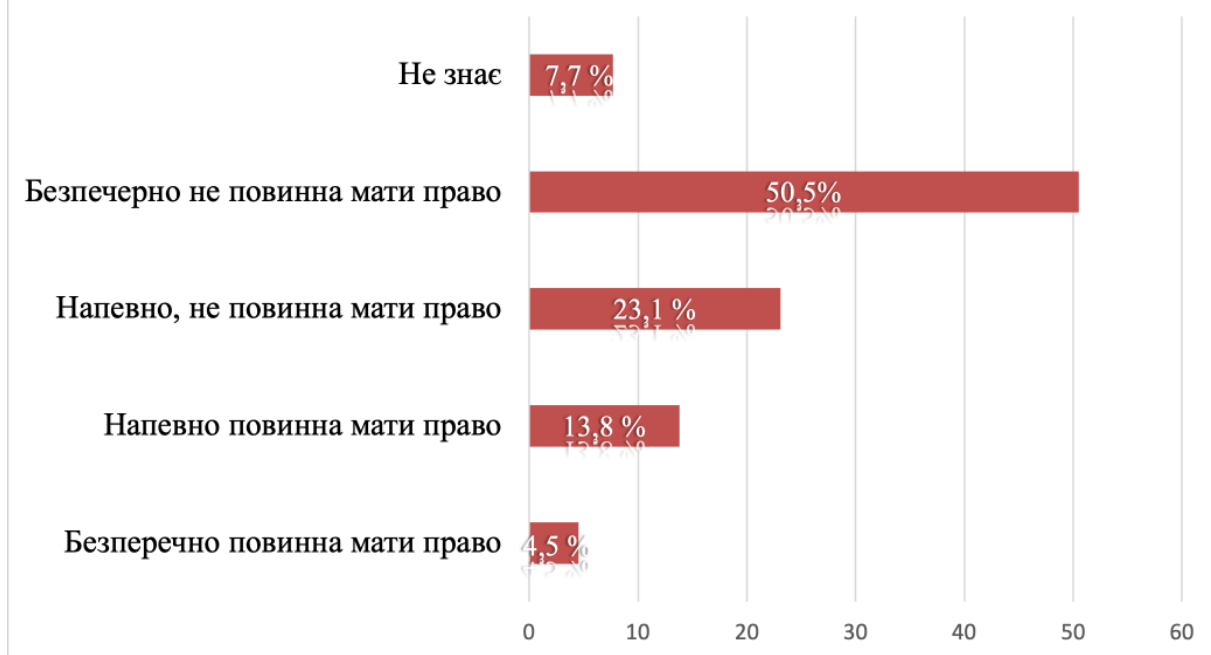
поширення в мережі інформації, то лише 12,9% респондентів вважають це доречним і допустимим, а 78,1%(з яких 53,2% різко проти) вважають що держава не має право на таку діяльність. Трохи більша частка українців вважає що держава повинна мати право збирати інформацію про громадян без їх відома- 18,2%. Давати оцінку самим твердженням не вважаю доцільним, але щодо самих показників готовності українців поступитись почуттям Свободи заради Безпеки, то тут відіграє роль рівень довіри громадян України до правоохоронних органів, державних структур. До прикладу, в питанні про довіру до різноманітних організацій, установ, подій, 38,8% респондентів сказали що загалом (повністю/частково) довіряють Національній поліції України, 21,9% респондентів загалом довіряють Судовій системі.

Чи повинна держава вести відеоспостереження за людьми у громадських місцях ?

Чи повинна держава збирати інформацію про людину, яка живе в Україні, без її відома?

Висновки розділу:

1. При формуванні цінності рівних доходів чи відповідних значимими предикторами є рівень освіти, класовий статус (суб'єктивний), вік, стать. Для людей з різних вікових категорій, наприклад молодь та старше покоління (50+) різниця особливо характерна, що пояснюється що люди жили в фактично різних країнах і державних устроях. Ідеологія Радянського союзу, побудови комунізму і рівності всіх громадян не сприяла розвитку конкуренції і розвитку індивідуалістських рис. Рівень освіти і класової належності теж свідчать про те, що люди не вважають, що будь-яка праця, в тому числі інтелектуальна, має бути зрівняна.
2. При формуванні установки що має переважати- приватний чи державний бізнес значимими предикторами є вік, рівень освіти та фінансового становища, суб'єктивний показник класової належності. У молодого покоління є бажання працювати на себе, а не на роботодавця. По-перше,

це демонструє збільшення і актуалізацію риси індивідуалізму, по-друге, бізнес часто означає більші доходи, ніж наймана праця. Чим більшого досягла людина (стосується і рівня освіти, і класової належності), тим більше можливостей вона бачить для свого розвитку, а бізнес часто асоціюється з більшим доходом і більшою мірою незалежності.

3. При формуванні установки хто несе відповідальність за рівень життя – держава чи сам індивід, значимими предикторами є вік та соціальний клас (суб'єктивний показник). Це знову ж таки пояснюється умовами, в яких росло і жило старше покоління. Люди працювали все життя, могли навіть не змінювати місце роботи, але були впевнені в тому що держава забезпечить їх пенсію. Після розпаду Радянського Союзу в Україні були і економічні кризи, і інфляція, інші процеси які аж ніяк не сприяли стабільному економічному становищу. І ці процеси, і пандемія демонстрували і демонструють, що відповідальність варто покладати в першу чергу на свої сили, не розраховуючи лише на соціальне забезпечення від держави.
4. Для українців важко визначитись що є запорукою успіху- удача чи зусилля. Це говорить про неоднозначні соціально-політичні умови, в яких присутні такі явища як корупція, наявність блату, коли самих стартових умов буває недостатньо для того щоб досягнути успіху. Не зважаючи на те, що в нашому суспільстві система освіти є механізмом, через який індивід може здійснити соціальну мобільність, є фактори які ускладнюють цей процес.
5. Було здійснено перевірку чи впливає те як індивід визначає відповідальність за те, що відбувається в його житті (як індивідуальну відповідальність чи як безособову) і механізмом, який веде до успіху (концентрація і спрямована діяльність на досягнення мети чи вплив незалежних обставин). Внутрішній чи зовнішній локус контролю не впливає, не корелюється з тим що люди вважають передумовою успіху. Відповідно, не існує зв'язку між тим, що людина вважає чм вона сама

відповідає за те, що трапляється з нею в житті і тим, що вона вважає що успіх- це результат праці і індивідуально докладених зусиль.

6. Соціальний клас впливає лише на певні риси характеру, які люди хочуть виховати в дітях: працьовитість, відповідальність, наполегливість (рішучість). Чим вищий показник класової належності, тим важливіше виховати в дитині почуття наполегливості і відповідальності. І навпаки, чим вищий показник суб'єктивної класової належності, тим менш важливо виховати в дитині працелюбність, це важливіше для тих у кого показник класової належності менший.
7. Соціальний клас не впливає на бажання у дорослих виховати певні риси характеру в дітях: незалежність, уява, толерантність, бережливість, релігійність, слухняність та безкорисливість.

ВИСНОВКИ

Значимими предикторами при дослідженні та порівнянні ціннісних орієнтацій є такі показники, як рівень освіти, бо сучасна стратифікаційна система в Україні є побудована частково на освітній диференціації. Часто освіта пов'язана з професійним статусом та рівнем доходів. Вік та вікова категорія, теж є значимим індикатором- через те, що сучасний світ дуже динамічно розвивається, і досвід минулих поколінь і в економічному розрізі, і понятті громадського порядку, в розрізі норм та правил дуже різниться, що підсилює різницю в життєвому досвіді поколінь. Також при вивченні ціннісних орієнтацій досліджується гендерний аспект, але в контексті про-матеріалістичних цінностей економічного блоку питань значущих відмінностей не було, тож можна зробити висновок що при формуванні цих цінностей стать не є тим чинником, що має вплив. Іншим показником, який є неоднозначним, але який при комбінуванні з показниками доходів за рік і рівнем освіти є доцільним і цікавим- суб'єктивна класова належність.

В дослідженні була випробувана гіпотеза з досліджень Мелвіна Кона- про вплив класової належності на бажання у дорослих виховати певні ціннісні орієнтації у дітей. Згідно з результатами, зв'язок був встановлений стосовно якостей працьовитості, наполегливості, почуття відповідальності. Цього мало щоб підтвердити чи спростувати результати досліджень американського дослідника, але є потенціал у подальшому вивченні цієї теми. Складність, пов'язана з використанням цього показника полягає в тому, що він по-перше, суб'єктивний, по-друге, в Україні не сформовані чітко класи, більшість людей відносять себе до середнього класу, що не відповідає дійсності.

Найбільшою подією, яка вплинула на життя, ціннісні орієнтації, благополуччя українців є війна України з Росією на сході України. Це змінило пріоритети, відчуття безпеки зменшилось, але відбулась внутрішня консолідація

суспільства, українська ідентичність почала значно переважати в межах держави.

Список використаних джерел:

Бабюк, В. (2020). Формування ціннісних орієнтацій студентства НаУКМА та УКУ залежно від типу сім'ї.

Берн, Ш. (2002). Гендерная психология. ОЛМА Медиа Групп.

Бродська, С., & Оксамитна, С. (2001). Класова самоідентифікація населення України. *Наукові Записки Наукма, Т. 19*(Соціологічні науки.), 44-51. (16), 60-67.

Режим доступу: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/12795>

Верховна Рада України. (2003). Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003. *Офіційний вісник України*.

Гіденс, Е. (1999). *Соціологія* (р. 726). Київ: Основи.

Гусак, Н. (2011). Соціальна реальність: фантазії та знання.

Соціологічна культура: числа і смисли : матеріали [IV] Міжнар. соціолог. читань пам'яті Н. В. Паніної

Режим доступу: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/1586>

Д. Гайдай, К. Зарембо, Л. Літра, О. Лимар, С. Мінесашвілі, С. Солодкий,

О. Тодорюк, М. Белесков, І. Волосевич, Т. Коноплицька. (2017). Українське покоління Z: цінності та орієнтири [Ebook] (р.97). Київ Режим доступу:http://neweurope.org.ua/wpcontent/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf

Джейкобс, Д. (2021). *Смерть і життя великих американських міст* Київ:

КЕНЕКШЕНС.

Режим доступу : <https://cutt.ly/fbPM4sg>.

Діхтяренко, А. (2012). Радянська державна політика у сфері охорони природи УРСР у 1950 - на початку 1970-х років. *Сумський Історико-Архівний Журнал*, №XVIII-XIX, 126-132.

Режим доступу <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/34538>

Задерейко О. В. Суверенітет держави в епоху консцієнтальних війн /

Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 1 / відп. ред. Г. О. Ульянова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. – С. 592-595.

URI: <http://hdl.handle.net/11300/10864>

Инглехарт, Р. (1997). Постмодерн: меняющиеся ценности и изменяющиеся общества. *Полис*, 4, 7-8

КМІС. (2017). *ГЕОПОЛІТИЧНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЖИТЕЛІВ УКРАЇНИ: ВЕРЕСЕНЬ 2017.*

Режим

доступу:

<https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=720>

КМІС. (2020). *ГЕОПОЛІТИЧНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЖИТЕЛІВ УКРАЇНИ: ЛЮТИЙ 2020.*

<http://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=927&page=1>

Колонтай, М. (1999). Влияние национальных культур на становление и развитие менеджмента в разных странах. *Квартальный Бюллетень Клуба Экономистов*, 2, 2-10. Retrieved from <http://old.research.by/pdf/1999n2r06.pdf>

Литовченко, А. Д. (2011). Дискурс как средство взлома реальности. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*, (17), 210.

Любенко Р.Я., & Мальцева К.С. (2018). Ієрархії персональних цінностей представників різних поколінь українців (на базі масиву ESS 2012 року). *Наукові записки НаУКМА. Соціологія*. Т.1.с.10-24 <https://doi.org/10.18523/2617-9067.2018.10-24>

Маслоу, А. (2009). *Мотивация и личность*: [пер. с англ.]. Издательский дом "Питер". (pp. 130-132). Издательский дом "Питер".: Питер.

Маслюк А.М. *Особливості переживання людиною довготривалої*

фізіологічної депривації (на матеріалах голодоморів в Україні): автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / А.М. Маслюк ; Волин. нац. ун-т ім. Л.Українки МОН України. — Луцьк, 2010. — 19 с.

Рачок, А., Пищуліна, О., Міщенко, М., & Шангіна, Л. (2016). *Середній клас в Україні: уявлення і реалії* (рр. 9-15; 256-257). Київ: Центр Разумкова. Видавництво "Заповіт."

Михальченко, М., Горелов, М., Гриневич, В., Ковалевський, В., Кучеренко, М., & Мандебура-Нога, О. et al. (2013). *СУСПІЛЬНІ ЦІННОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В ТЕОРЕТИЧНИХ І ПРАКТИЧНИХ ВИМІРАХ* (р. 62; 68). Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України ISBN 978-966-02-6840-1.

Новохатько, А. В. (2018). Ескапізм як соціокультурне явище сучасності.

<http://doi.org/10.5281/zenodo.2535677>

Оксамитна, С. (2002). ПРЕСТИЖ ПРОФЕСІЙ І ЗАНЯТЬ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ. Соціологічні Науки, Том 20*, 39-40.

Режим

доступу

http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9014/Oksamytna_Prestyzh_profesiy_i_zanyat%27.pdf

Папакін, Г. (2013). Чорні дошки. In *Енциклопедія історії України* (10th ed., рр. 560-562). Київ: Наукова Думка.

Пивоварова Н. & Хляпатура Б., . (2015). Українська соціокультурна реальність: модерн чи постмодерн, матеріалізм чи постматеріалізм? *Грані*, 18(2 (118)), 97-104. <https://doi.org/10.15421/1715048>

- Потехин, В. К. (1997). Современные войны и национальная безопасность России. *Кому будет принадлежать консциентальное оружие в XXI веке*, 69-87.
- Радаев, В., & Шкаратан, О. (1996). *Социальная стратификация: Учеб. пособие*. (pp. 49-56). Москва: Аспект Пресс.
- Рахманов, О. (2011). *Соціальна стратифікація і класова структура суспільства: навчально-методичний комплекс* (pp. 5-15). Київ.
- Рачок, А., Пищуліна, О., Міщенко, М., & Шангіна, Л. (2016). *Середній клас в Україні: уявлення і реалії* (pp. 9-15; 256-257). Київ: Центр Разумкова. Видавництво "Заповіт."
- Репко, М., & Руда, Ю. (2017). Освіта по-українськи: 129 млрд грн – марнотратство чи інвестиції в майбутнє покоління? | VoxUkraine. Режим доступу https://voxukraine.org/osvita-po-ukrayinski-ua/#_ftn2
- Рокич, М. (2009). Методика «ценностные ориентации». *Большая энциклопедия психологических тестов*. М.: ЭКСМО, 26
- Романюк, Л. (2011). З історії дослідження цінностей: аналіз цінностей особистості. *Проблеми Сучасної Психології*, 12, 334.
- Сенів, Л., Малиновський, Ю., & Малиновський, І. (2012). Особливості диференціації доходів населення України. *Економічний аналіз*, (10 (1)), 356.

Синіш, М., Костюченко, Т., Волосевич, І., Коноплицька, Т., Хаджі, І., & Савчук, Д. et al. (2018). *Безпека та правосуддя в Україні* (р. 19). UNDP, GFK.

Режим

доступу

<https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/recovery-and-peacebuilding/security-and-justice-in-Ukraine-2018.html>

Сіденко, В. Р. (2014). Нові глобальні виклики та їх вплив на формування суспільних цінностей. *Український соціум*, (1), 7-21.

Спрінг, М. (2020). *Коронавірус: як люди гинуть через фейки*. BBC News: Україна.

Режим доступу <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52847912>

Тєвікова, О. (2012). МОРАЛЬНО-ЦІННІСНІ ІМПЕРАТИВИ УКРАЇНЦІВ ДОБИ ХРУЩОВСЬКОЇ «ВІДЛИГИ» (1953-1964 рр.). *Наукові Праці Історичного Факультету Запорізького Національного Університету*, XXXII, 273-274.

Режим

доступу

http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/32/teviko_va.pdf

Труфанова, Е. О. (2012). Эскапизм и эскапистское сознание: к определению понятий. *Философия и культура*, (3), 96-107.

- Хмелько, В., & Оксамитна, С. (2013). *СОЦІАЛЬНІ СТРУКТУРИ І ОСОБИСТІСТЬ: дослідження Мелвіна Л. Кона і його співпрацівників* (2nd ed., pp. 36-41). Київ: КМІС.
- Хофстеде, Г. (2014). Модель Хофстеде в контексте: параметри количественной характеристики культуры. (Пер.В.Кашкина). *Язык, Коммуникация И Социальная Среда*, 12, 18; 40-42.
- Режим доступу <http://lse2010.narod.ru/olderfiles/LSE2014pdf/LSE2014Hofstede.pdf>
- Шестопалова, Альона. "Порівняльна характеристика екологічної політики СРСР та НДР (1945-1990)." *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії* 8 (2016): 250-258.
- Юрчишин, В. (2014). Україна: від кризи до кризи. *Центр Разумкова. Україна-2014: Соціально-Економічна Криза Та Пошук Шляхів Реформування*, 21, 1-20.
- Режим доступу [https://razumkov.org.ua/upload/ukraine-vid kryzy doKryzy.pdf](https://razumkov.org.ua/upload/ukraine-vid_kryzy_doKryzy.pdf)
- Aydemir, M., & Akyol, H. В *#Imnotavirus: Pro-Migrant Activism on Twitter Amidst the Global Corona Virus(COVID-19) Outbreak*, (2020).
- Режим доступу: <https://ssrn.com/abstract=3599758> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3599758>
- Cain, S. (2017). 'Youthquake' named 2017 word of the year by Oxford Dictionaries.

Режим

доступу

<https://www.theguardian.com/books/2017/dec/15/youthquake-named-2017-word-of-the-year-by-oxford-dictionaries>

Coronavirus Will Change the World Permanently. Here's How. (2020). *POLITICO MAGAZINE*.

Режим

доступу:

<https://www.politico.com/news/magazine/2020/03/19/coronavirus-effect-economy-life-society-analysis-covid-135579>

Gladwell, M. (2010). Small change. *The New Yorker*, 4(2010), 42-49.

DeNoon, D. (2010). H1N1 Swine Flu No Worse Than Seasonal Flu.

Режим

доступу:

<https://www.webmd.com/cold-and-flu/news/20100907/h1n1-swine-flu-no-worse-than-seasonal-flu>

Howells, J. (2019). '*CLIMATE STRIKE*' IS *COLLINS'* WORD OF THE YEAR 2019 Collins Dictionary announces annual list of words of note, plus the Brexicon – words that Brexit has given the language - HCUK Corporate.

Режим доступу : <https://cutt.ly/wbP1S3r>

Pullman, D., Zarzeczny, A., & Picard, A. (2013). Media, politics and science policy: MS and evidence from the CCSVI trenches. *BMC medical ethics*, 14(1), 1-9.

Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic

values. *Psychology and Culture*, 2(1), 2307- 0919.

https://doi.org/10.1007/978-3-319-56352-7_3

Shurenkova, A., Kostiuchenko, T., & Pavlova, D. (2020). *Ukraine in World Values Survey 2020* (pp. 77-80). Kyiv: Ukrainian Centre for European Policy.

Режим доступу : <http://ucep.org.ua/doslidzhennya/ukraine-in-world-values-survey-2020-resume-of-the-analytical-report.html>

Додатки.

Таблиця 2.2.1.1. Підсумок регресійної моделі розподілу доходу.

Підсумок моделі				
Модель	R	R Square	Скоригований R Square	Ст.похибка вимірювання
1	,188 ^a	,035	,034	2,649
2	,229 ^b	,052	,050	2,626
3	,255 ^c	,065	,062	2,610
4	,268 ^d	,072	,068	2,602

Таблиця 2.2.1.2. Вплив предикторів на змінну розподілу доходу.

Коефіцієнти					
Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
(Константа)	7,694	,616		12,494	,000
Соціальний клас (суб'єктивно)	-,323	,091	-,114	-3,539	,000
Рівень освіти	,482	,128	,119	3,773	,000
Вік	-,019	,005	-,117	-3,718	,000
Стать	-,454	,164	-,083	-2,770	,006
Залежна змінна : Доходи повинні бути більш рівними vs Дохід повинен бути значно вищим у випадку більш істотних індивідуальних зусиль					

Таблиця 2.2.1.3. Підсумок регресійної моделі розподілу доходу.

Підсумок моделі				
Модель	R	R Square	Скоригований R Square	Ст.похибка вимірювання
1	,150 ^a	,023	,022	2,413
2	,173 ^b	,030	,028	2,405
3	,188 ^c	,035	,033	2,400
4	,200 ^d	,040	,036	2,395
a. Предиктори: (Constant), Соціальний клас (суб'єктивний) b. Предиктори: (Constant), Соціальний клас (суб'єктивний), Вік c. Предиктори: (Constant), Соціальний клас (суб'єктивний), Вік, Дохід за рік d. Предиктори: (Constant), Соціальний клас (суб'єктивний), Вік, Дохід за рік, Рівень освіти				

Таблиця 2.2.1.4. Вплив предикторів на змінну розподілу доходу.

Коефіцієнти					
Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
(Константа)	4,904	,567		8,650	,000
Соціальний клас (суб'єктивно)	,247	,089	,095	2,787	,005
Вік	,013	,005	,084	2,531	,012
Family savings during past year	,232	,098	,075	2,371	,018

Рівень освіти	-,258	,122	-,070	-2,118	,034
Залежна змінна : <i>Частка приватної власності у бізнесі та виробництві повинна бути збільшена vs Частка державної власності в бізнесі та виробництві повинна бути збільшена</i>					

Таблиця 2.2.1.5. Підсумок регресійної моделі носія відповідальності за рівень життя людини.

Підсумок моделі				
Модель	R	R Square	Скоригований R Square	Ст.похибка вимірювання
1	,161 ^a	,026	,025	2,655
2	,179 ^b	,032	,030	2,648
а. Предиктори: (Constant), Соціальний клас (суб'єктивний)				

Таблиця 2.2.1.6. Вплив предикторів на змінну носія відповідальності за рівень життя людини.

Коефіцієнти					
Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
(Константа)	6,465	,349		18,529	,000
Соціальний клас (суб'єктивно)	-,390	,090	-,137	-4,353	,000
Вік	-,013	,005	-,081	-2,572	,010
Залежна змінна : <i>Держава повинна нести більше відповідальності за те, щоб усі громадяни були забезпечені vs Люди більшою мірою самі повинні нести відповідальність за те, щоб себе забезпечити</i>					

Таблиця 2.2.2.1.

Кореляції			
		How much freedom of choice and control	Успіх: праця vs удача
How much freedom of choice and control	Коефіцієнт Пірсона	1	,051
	Sig. (2-tailed)		,076
	N	1241	1209
Успіх: праця vs удача	Коефіцієнт Пірсона	,051	1
	Sig. (2-tailed)	,076	
	N	1209	1245

Таблиця 2.2.2.2

Кореляції (Спірман)			
		How much freedom of choice and control	Успіх: праця vs удача
How much freedom of choice and control	Коефіцієнт Пірсона	1,000	,036
	Sig. (2-tailed)	.	,205
	N	1259	1226
Успіх: праця vs удача	Коефіцієнт Пірсона	,036	1,000
	Sig. (2-tailed)	,205	.

	N	1226	1263
--	---	------	------

Таблиця 2.2.2.3.T-Test

Group Statistics					
	Локус контролю	N	Середнє	Std. Deviation	Std. Error Mean
Успіх: праця vs удача	1,00	456	5,00	2,832	,133
	2,00	753	5,11	2,774	,101

Таблиця 2.2.2.4.

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variance s		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Успіх : праця vs удача	Припускаютьс я рівні дисперсії	,099	,753	-,689	1207	,491	-,114	,166	-,440	,211

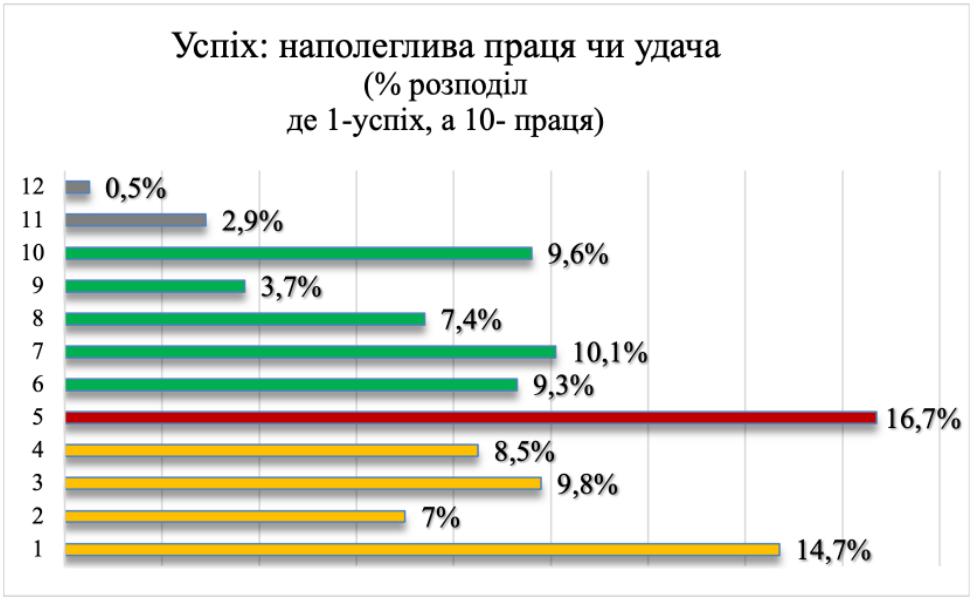
	Рівні дисперсії не допускаються			- ,68 5	945,07 8	,493	-,114	,167	-,441	,213
--	---------------------------------------	--	--	---------------	-------------	------	-------	------	-------	------

Таблиця 2.2.2.5

Частоти. Удача: наполеглива праця vs удача					
		Частота	Відсотки	Валідні відсотки	Сукупний відсоток
Валідний	Наполеглива праця з часом забезпечує гарне життя (1)	190	14,7	15,2	15,2
	2	90	7,0	7,2	22,4
	3	126	9,8	10,2	32,6
	4	109	8,5	8,8	41,4
	5	215	16,7	17,3	58,6
	6	119	9,3	9,6	68,2
	7	130	10,1	10,4	78,6
	8	95	7,4	7,6	86,2
	9	48	3,7	3,8	90,1
	Наполеглива робота НЕ приводить до успіху, скоріше до успіху	124	9,6	9,9	100,0

	приводять вдача і зв'язки (10)				
	Загалом	1245	96,6	100,0	
Пропущені значення	Немає відповіді	7	,5		
	Не знаю	37	2,9		
	Загалом	44	3,4		
Всього		1289	100,0		

Рисунок 2.2.2.6.

Таблиця 2.2.3.1. Case Processing Summary працелюбність

Cases					
Valid		Missing		Total	
N	Percent	N	Percent	N	Percent

Important child qualities: hard work * Social class (subjective)	1220	94,6%	69,000	5,4%	1289,000	100,0%
---	------	-------	--------	------	----------	--------

Таблиця 2.2.3.1 Chi-Square Tests працелюбність

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,547 ^a	4	,001
Likelihood Ratio	17,603	4	,001
Linear-by-Linear Association	13,422	1	,000
N of Valid Cases	1220		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,27.

Таблиця 2.2.3.1 Symmetric Measures працелюбність

	Value	Asymptotic Standardized Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Pearson's R Interval	-,105	,029	-3,682	,000 ^c
Ordinal by Spearman Ordinal Correlation	-,101	,029	-3,555	,000 ^c
N of Valid Cases	1220			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Таблиця 2.2.3.1 Case Processing Summary відповідальність

Cases					
Valid		Missing		Total	
N	Percent	N	Percent	N	Percent
1220	94,6%	69,000	5,4%	1289,000	100,0%

Таблиця 2.2.3.1 Chi-Square Tests відповідальність

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,986 ^a	4	,027
Likelihood Ratio	10,884	4	,028
Linear-by-Linear Association	8,824	1	,003
N of Valid Cases	1220		

Таблиця 2.2.3.1 Symmetric Measures відповідальність

	Value	Asymptotic Standardize d Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Pearson's R Interval	,085	,029	2,980	,003 ^c

Ordinal by Spearman				
Ordinal Correlation	,081	,029	2,838	,005 ^c
N of Valid Cases	1220			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

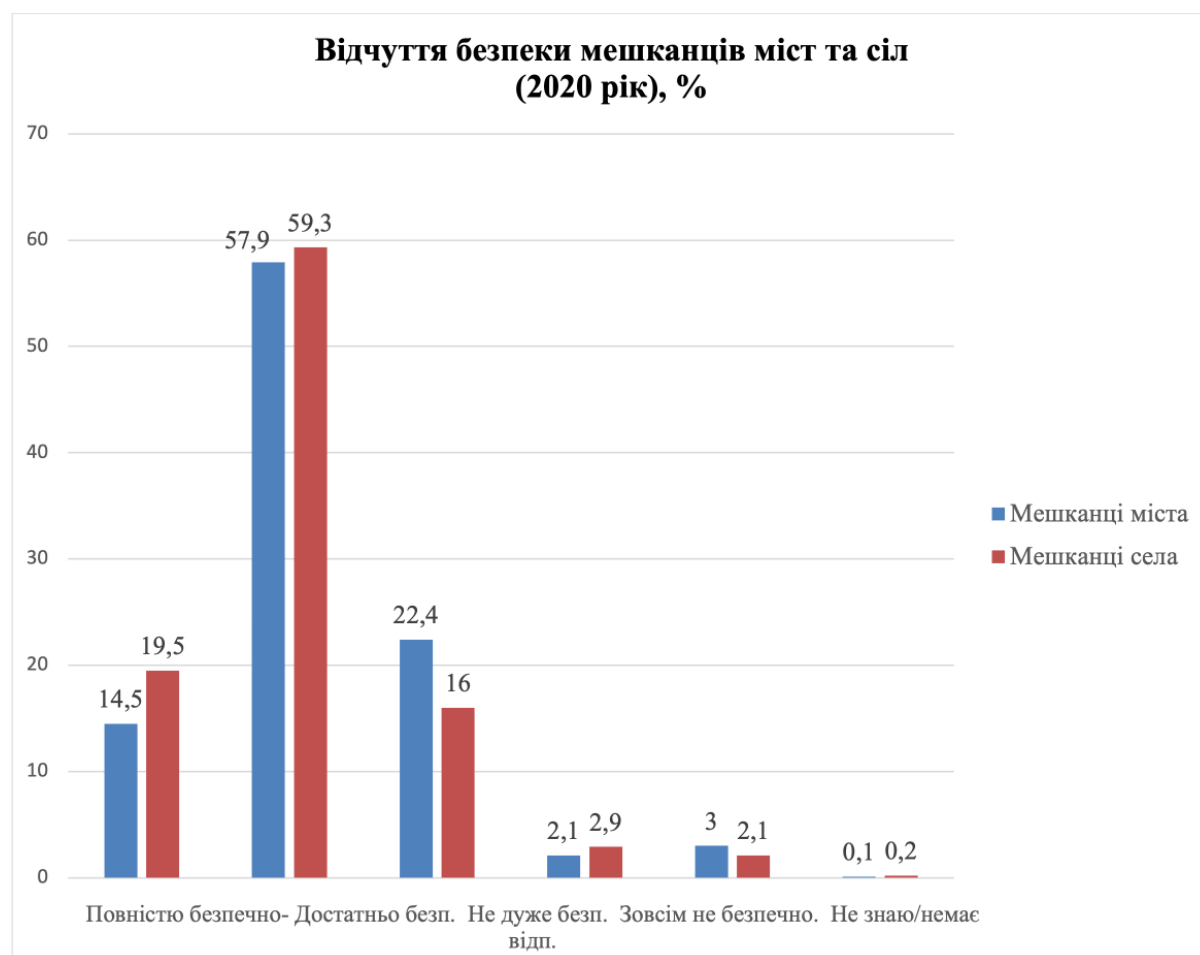
Таблиця. Розподіл відповідей на питання 111 по статі.

	Загалом	Чоловіки	Жінки
Пріоритетом має бути захист довкілля	44,1%	41,5%	45,9%
Пріоритетом мають бути економічне зростання і нові робочі місця	43,9%	47,8%	41,3%
Інше	0,1%	0,1%	0,1%
Не знаю	9,4%	7,8%	10,6%
Немає відповіді	2,4%	2,8%	2,1%
(N)	1289	526	763

Таблиця. Розподіл віковий на питання 111 по віковим категоріям

	Загалом	18-29 років	30-49 років	50 + років
Пріоритетом має бути захист довкілля	44,1%	48,5%	41,0%	45,6%
пріоритетом мають бути економічне зростання і нові робочі місця	43,9%	38,4%	47,7%	42,3%
Інше	0,1%	-	0,1%	0,1%

Не знаю	9,4%	9,6%	9,4%	9,4%
Немає відповіді	2,4%	3,4%	1,8%	2,6%
(N)	1289	188	535	565

Таблиця. Почуття безпеки згідно з розподілом по статі.

	Загалом	Чоловіки	Жінки
Повністю безпечно	16,2%	19,4%	13,9%
Достить безпечно	58,4%	57,9%	58,7%
Не дуже безпечно	20,3%	17,7%	22,0%
Зовсім небезпечно	2,4%	1,9%	2,8%

Не знаю	2,7%	2,9%	2,5%
Немає відповіді	0,1	0,2	0,1
(N)	1289	526	763

Таблиця. Почуття безпеки згідно з розподілом за віком

	Загалом	18-29 років	30-49 років	50 + років
Повністю безпечно	16,2%	24,9%	15,0%	14,4%
Досить безпечно	58,4%	58,6%	59,9%	56,8%
Не дуже безпечно	20,3%	12,9%	21,7%	21,4%
Зовсім небезпечно	2,4%	0,9%	1,2%	4,0%
Не знаю	2,7%	2,7%	2,1%	3,2%
Немає відповіді	0,1	-	-	0,3%
(N)	1289	188	535	565

Таблиця. Тривоги українців по аспекту безпеки в 2011 та 2020 роках. Частка тих, хто відмітили “дуже турбує/ дещо турбує”

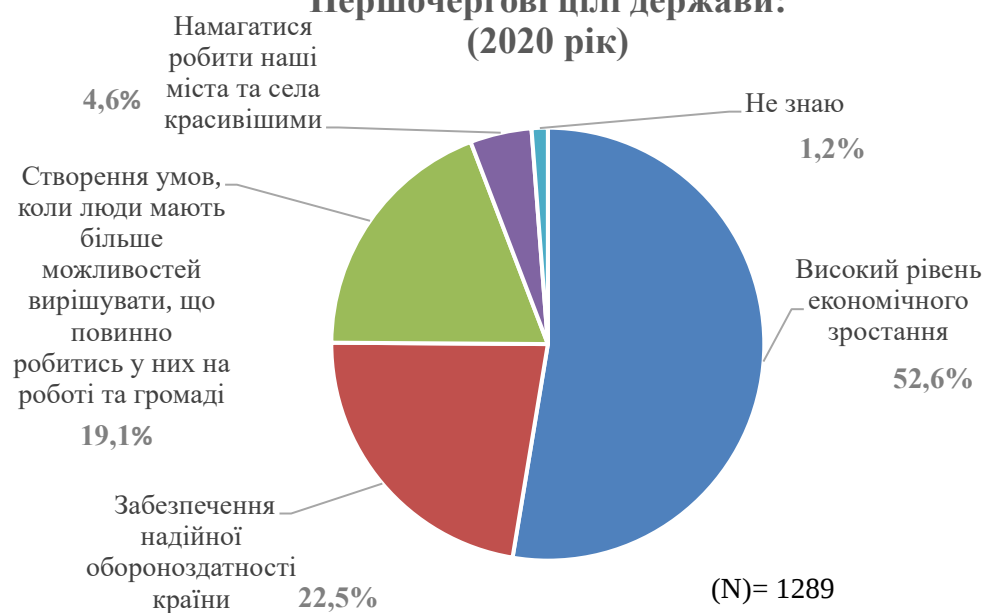
	2011	2020
Участь моєї країни у війні	66,9%	92,3 %
Терористичні акти	62%	82,4%
Громадянська війна	69,2%	81,1%

Таблиця. Тривоги українців по аспекту безпеки в 2011 та 2020 роках.

Частка тих, хто відмітили “дуже турбує/ дещо турбує”

	2011	2020
Крадіжки, грабежі	16,8%	14,1%
Розпивання алкогольних напоїв на вулиці	51,2%	39,2%
Втручання поліції або інших силових структур в приватні справи і життя людей	5,9%	9,1%
Расистська поведінка	1,9%	3,6%
Продаж наркотиків на вулиці	9,9%	13,4%
Вуличні бійки, насилство	-	13,9%
Сексуальні домагання	-	4,3%

Першочергові цілі держави: (2020 рік)

Другочергові цілі держави: 2020 рік

